

PORTFÓLIÓ

TORMÁSI JUDIT

Kaposvár

2024

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Kaposvári Campus
Állatasszisztált pedagógiai fejlesztőtevékenység
területen pedagógus-szakvizsgára felkészítő
szakirányú továbbképzési szak

AZ ÁLLATASSZISZTÁLT TEVÉKENYSÉG BEMUTATÁSA
AZ ÁLTALÁNOS ISKOLA ALSÓ TAGOZATÁN

Belső konzulens:	Dr. Molnár Marcell István egyetemi docens
Belső konzulens intézete/tanszéke:	Állattenyésztési Tudományok Intézete
Készítette:	Tormási Judit
Intézet/Tanszék:	Neveléstudományi Intézet, Pedagógus továbbképzési Központ

Kaposvár

2024

Tartalomjegyzék

1. A portfólió összeállításának szakmai háttere	3
1.1. A szakmai életút rövid bemutatása	3
1.2. A szakmai és személyes indítékok, elvárások a képzéssel kapcsolatban.....	5
1.3. Önértékelés: erősségek, fejlesztendő területek	7
1.4. Személyes célok, feladatok a képzés során	10
2. A szakmai fejlődést elősegítő tanulási eredmények	10
2.1. A kompetenciák fejlődését támogató dokumentumok reflektív bemutatása.....	10
2.1.1. Az állat-ember kapcsolat – a kötődés	10
2.1.2. Az állatasszisztált intervenciók az iskolában	15
2.1.3. Az állatasszisztált fejlesztő team	18
2.1.4. Az állatok gyógyító ereje a tanteremben – társállatok, hobbiállatok az állatasszisztált munkában	23
2.1.5. ADHD-s és tic zavarral küzdő tanulók állatasszisztált pedagógiai megsegítésének jelentősége	31
2.2. A szakmai fejlődés tényeinek összegzése	35
2.3. Összegző reflexió a szakmai fejlődésről	35
3. További tanulási és fejlődési célok megfogalmazása.....	36
3.1. A képzésen tanultak beépítésének lehetőségei a saját munkába	36
3.2. Az elméleti ismeretek és a gyakorlati tapasztalatok összevetése, reflektálás	36
3.3. További szakmai tervek.....	36
4. Felhasznált irodalom	38
5. Mellékletek	40
Nyilatkozatok	44

1. A portfólió összeállításának szakmai háttere

1.1. A szakmai életút rövid bemutatása

Az állatterápiához vezető út

A tanítóképzőre azért jelentkeztem, mert mindig azt vallottam, hogy a tanításra születtem. Mint, ahogy a kutyákat, a tanítást is hasonlóképp szeretem. Több, mint 20 évvel ezelőtt fogalmazódott meg bennem az a gondolat, hogy a kettőt kombinálom. Akkor megálmodtam egy terápiás farmot. Az volt a tervem, hogy létrehozunk egy olyan helyet, ahol különböző állatfajok vannak, melyeket terápiás céllal tartanánk. Óvodások, iskolások látogathatnák, emellett egyéni fejlesztéseknek adna otthont. Ez az álmom akkor nem vált valóra, de tovább gondoltam és arra jutottam miért is ne vihetném be az állatokat az óráimra?

Nem is olyan régen meséltem az iskolában a gyerekeknek arról, hogy miért is szeretem a kutyákat. A szüleim folyton dolgoztak mikor gyerek voltam, kevés együtt töltött idő jutott belőlük. Így inkább a kutyákat választottam játszótársnak.

Apukám egyszer egy fekete szörgombóccal állított be, a munkásruhájába rejtette a hideg elől, amíg hazaért. Az utcánk elején találta egy dobozban. Akkor nyílt ki a világ előttem kutyás szemmel. Megismerkedésünket követően, a zsebpénzemből kutyaujságokat vásároltam, hogy minél többet megtanuljak a kutyákról. Az egyik folyóiratban figyeltem fel a skót juhászkutyára. Mivel annyi pénzem nem volt gyerekként, hogy vásároljak egyet, a közeli menhelyeknél keresgéltem. Így fogadtam örökbe, mentettem első terelőkutyámat, aki küllemében ugyan igen, de temperamentumában kevésbé hasonlított - mint utólag kiderült - a colliekre. Naponta sétáltattam és megtanultam az alapvető gondozását. Annyira beleszerettem a fajtába, hogy eldöntöttem felkeresem a magyar tenyésztőket és vásárolok egy igazi törzskönyves skót juhászt. Akkor már dolgoztam a főiskola mellett, így megtehettem. Az első után következett a második, a harmadik, a negyedik és az ötödik terelő ebem; teljes volt a skála a színváltozatok terén. Minden pénzemet rájuk költöttem. Megszereztem a jogosítványt, vettem egy öreg, használt autót, hogy kiállításokra járhassak velük. Több kiképzővel együtt kutyaiskolát alapítottam és dolgoztam velük minden hétvégén. Küllembírói tanfolyamra is beiratkoztam, azért, hogy még többet tudjak róluk. Sajnos ők már nem élnek, de szép emlékeket őrzök magamban. Sok éven át tanultam tőlük, róluk. Teljes képet kaptam a magyarországi tenyésztőszervezetekről, kutyás egyesületekről és a hazai kutyás életről. Tenyészteni nem állt szándékomban, sokkal inkább a velük való munka érdekelt.

Miután az angol pásztorkutyák világát lezártam, két pireneusi hegyi kutya gazdája lettem. A két nagy mackó már az első kisfiammal cseperedett. Láttam azt a sok szeretetet, türelmet, amit

kapott tőlük és egyre biztossá vált bennem az a gondolat, hogy a gyerekeknek szükségük van az állatra, mint terápiás segítségre. Nagy családuknk lett négy gyerekkel, a többiek is szintén kutyákkal nőttek fel.

Jó pár évvel ezelőtt a családuknk közös döntése az volt, hogy egy magyar fajtát szeretnénk megismerni. A magyar agár mellett adtuk le a voksunkat. Tudtam, hogy mi a velejárója egy vadászkutyának. Az életem nagy részében a kutyafajták tanulmányozása mellett, mindig is az foglalkoztatott igazán, hogy mire használhatóak a kutyák, milyen ősi ösztönökkel rendelkeznek. Ennek adott értelmet ez a fajta, ami méltán példázta a maga valódiságát, ellentétben a részben hasonló küllemű kiállítási társához.

Szerencsém volt, mert nem kerültem teljesen ismeretlen területre egy vadászszel. A kutyák mellett a természet és a vadászat is érdekelt. Húszas éveim elején sok éjszakát töltöttem vadász lesen, és figyeltem az állatokat a távcsöveim képernyőjén. Rendszeresen jártam koronglövészetekre, hajtásokra miután sikeres vadászvizsgát tettem. Akkoriban egy hannoveri véreb volt a társam. Biztos voltam abban is, hogy a magyar agár egy olyan kihívás elé állít majd, ami egy újabb fejezetet nyit meg az életemben. Ekkor csatlakoztam az Országos Agarász Egyesülethez, ahol rálátást kaptam az agaras vadászat szépségeire. Évekig jártam kutyáimmal műnyulas futtatásokra, országsszerte különböző bemutatókra, agaras rendezvényekre. Az agarászat, a tanítás melletti hobbi maradt az életemben.

Pedagógus képzések

2005-ben szereztem főiskolai oklevelet tanító szakon, vizuális nevelés műveltségterületen a Vitéz János Római Katolikus Tanítóképző Főiskolán, Esztergomban. A pedagógus hivatás mellett számos akkreditált továbbképzésen vettem részt, melyekkel azokat a kompetenciáimat kívántam fejleszteni, amik előrébb vittek a munkámban:

2016. A kutya, mint segédtanár. 30 órás, 30 kredites akkreditált pedagógus továbbképzés, Kutyaival Egy Mosolyért Alapítvány, Veszprém

2018. Mennyire ismered magad? Önismeret, személyiségfejlesztés. (30 óra) Agenda Projektház Kft., Budapest

2019. Kommunikációs tréning 38 órában. MTOK Magyar Tréning Oktatási Központ Kft. Sümeg

2019. Kutyás terápia fejlesztési lehetőségei óvodásoknál és kisiskolásoknál, jogosultság kutyás terápiás foglalkozásvezetői tevékenységhez. 30 órás pedagógus továbbképzés, Varázsmancsok Alapítvány, Veszprém

2019. Az érzelmi intelligencia fejlesztése élményközpontú pedagógiai módszerekkel az általános és középiskolákban. 30 órás, 30 kredites akkreditált pedagógus továbbképzés, Veszprém

2019. A korai iskolaelhagyás megelőzése, a megbirkózás képességének fejlesztése – reziliencia-fejlesztés alapozó képzés -, drámával és játékkal általános és középiskolában. 30 órás, 30 kredites akkreditált pedagógus továbbképzés, Veszprém

2023. Négy lábú tanársegédek. A kutyás terápia módszertana és gyakorlata. 30 órás, 30 kredites akkreditált pedagógus továbbképzés. Pata és Mancs Terápiás és Oktatási Egyesület, Székesfehérvár

2023. Közoktatási vezető és Pedagógus szakvizsga képzés. Kodolányi János Egyetem, Székesfehérvár

1.2. A szakmai és személyes indítékok, elvárások a képzéssel kapcsolatban

A tanári hivatás nem működik másképpen, csak állandó tanulással, önképzéssel. Tudatosan készültem arra a feladatra, hogy állattal tanítsak. Éveken át jártam állatasszisztált tevékenységgel kapcsolatos pedagógus továbbképzésekre, hogy a módszertant minél szélesebb körben elsajátítsam. Minden tanfolyam, egyre közelebb vitt ahhoz, hogy a gyakorlatban is alkalmazzam a terápiás munkát. Mivel kutyás háttérrel rendelkeztem könnyebben meg tudtam írni egy-egy foglalkozástervet, óratervet úgy, hogy ismerem a fajt, tudom mire képesek és milyen feladatokat társíthatok hozzájuk. Részemről minden meg volt ahhoz, hogy belevágjak.

Egy iskolai táborral kezdődött. Felkértek, hogy tartsak kutyás foglalkozást a gyerekeknek. Ehhez már csak terápiás kutyákra volt szükségem. Találtam is olyan felvezetőket, akik már dolgoztak a kutyáikkal és a segítségemre lettek. Ezután már nem volt kérdés, hogy a szeptemberi tanévben bevezetem-e az osztályomba az állatasszisztált órákat. A kutyákkal való szoros kapcsolatom eredményezte azt, hogy segítségemre legyenek, társamként szolgáljanak a tanításban és célt érjek el velük a nevelésben is. Saját gyermekeimnél tapasztaltam meg, hogy könnyebben megy egy-egy cselekedet, kérés, ha társítom a kutyával. Jobban motiválhatom őket, ha nem csak egyedül kell elvégezniük egy adott feladatot. Mivel az ötlet, hogy kutyával tanítsak már jóval korábban megfogalmazódott bennem, mint ezen megfigyeléseim, már csak a pedagógiai munkámba kellett beépítenem.

Ezért is választottam leghűbb társamnak a kutyákat és hívtam őket segítségül a tanítási óráimra. Hatalmas segítséget nyújtanak számos területen az állatasszisztált óráim a gyerekeknek, látom az eredményét és hiszek abban, hogy ezáltal jobbá, könnyebbé tehetem az

életüket a jelenlegi oktatási rendszerben. A sok stressz, ami őket éri még jobban felerősíti azokat a problémákat, amikkel küzdenek. Ebben nyújt talán a legnagyobb segítséget az állatterápia.

Tanóráimon a kutya, mint motivációs állat, segédtanár van jelen. Legyen szó magyar, matematika óráról, a tananyag mindig meghatározott, amit kutyásítok, kiegészítem a kutya cselekedeteivel, trükkjeivel, pozitív impulzusaival. Segítségemre vannak például a hangos olvasás gyakorlásánál, (nekik jobban szeretnek olvasni a gyerekek, mert a kutyák nem javítják ki őket, csak hallgatnak) a feladatlapok kiosztásánál, amit a zsákjukból húznak ki, a szorongás oldásában, amikor egy problémát kell megoldanunk. A kutyás testnevelés órák külön kiemelt szerepet érdemelnek, amikor igazán ki tudják élvezni a gyerekek, a terápiás kutyákkal való játékot. Rengeteg feladatban voltak támaszaim, ami mindig nagy sikert aratott. Hamarabb és könnyebben elértem azokat a nevelési, tanítási, fejlesztési célokat, amiket kitűztem.

A következő felkérés már nem a gyerekekre irányult, hanem a felnőttekre. Az intézményünk vezetője arra invitált, hogy tartsak bemutató órákat a pedagógusoknak, milyen egy kutyás óra, amit kövessen egy reflexió is, amikor megbeszéljük az órán történeteket. Ekkor fogalmazódott meg bennem az a gondolat, hogy valóban ez lenne a legjobb módja annak, hogy másokat is inspiráljak, motiváljam őket, felhívjam a figyelmüket arra, hogy miért van ennek a tanítási módszernek nagy jelentősége.

A kollégáimat arra ösztönzőm alkalmazták az állatasszisztált pedagógiát az óráikon, mert kifejezetten jótékony hatású módszer. Az állatasszisztált foglalkozások érzelmi hatása óriási jelentőségű. Az érzelmi pluszok segítik az ismeretek elmélyülését, a figyelem, az emlékezet, a memória jobb működését. Egy kutya jelenléte szinte minden gyermeket képes motiválni, a feladatok megoldására serkenteni, netán szóra vagy mosolyra bírni, ezáltal könnyedebbé válik a tanulás. Egy állati társ jelenléte az osztályteremben, vagy az iskolaudvaron nagyon sokat segíthet abban is, hogy az őket ért hatásokat feldolgozhassák, megnyugodhassanak, csökkenjen bennük a stressz és megélhessenek olyan érzelmeket is, amelyekre egyébként az iskolában nem lenne lehetőségük. A terápiás kutya alkalmazása egyben jó lehetőség arra, hogy a gyerekek megtanuljanak együttműködni, egymásra figyelni. Emellett az állattal segített pedagógiai fejlesztés hatásos, nagyszerű módja annak, hogy színesítsük a pedagógiai eszköztárunkat. Pozitív tapasztalatokkal, élményekkel gazdagodjunk.

Az iskolába öt éve alkalmazom a kutyás terápiát. Azóta rendszeresen tartok heti egy órában állatasszisztált tanórákat. Ahogy Csíkszentmihályi Mihályt hallgattam, amikor a boldogság titkáról beszélt, akkor tudatosult bennem, hogy ez számomra az igazi flow élmény a tanítás területén. Azok a gyerekek, akik kutyával együtt tanulnak sokkal motiváltabbak a tanórákon,

nyugodtabbak és fegyelmezettebbek, nyitottabbak az állatokkal kapcsolatos témákban és sorolhatnám azokat a pozitív tapasztalataimat, amiket az évek alatt szereztem.

Az állatasszisztált fejlesztőtevékenység területén szerzett pedagógus szakvizsgámmal a jelenlegi tudásomat szeretném bővíteni. Ezzel egy újabb előrelépést teszek annak érdekében, hogy ezen a pályán még biztosabb tudásanyaggal álljak helyt. Fejleszteni kívánom ezáltal azokat a kompetenciaterületeket, ahol hiányosságaim vannak. Az állatasszisztált pedagógia gyakorlati alkalmazását a képzésen tanultakkal tovább formálom. Az elvárásom ezen túlmenően, hogy megfelelő végzettséggel rendelkezzek ezen a területen. Személyes indítékaim között az is szerepel, hogy nem csak kutyával, hanem más terápiára alkalmas állattal is tudjak tanítani. Az ehhez szükséges ismereteket ezen a képzésen kívánom elsajátítani.

1.3. Önértékelés: erősségek, fejlesztendő területek

A pedagógiai önfejlődési stratégiám célja, az önfejlődés komplex egyéni tervének elkészítése, melyben többek között elsősorban a személyiség fejlesztésére: az önismeretre, a kommunikációra, a kapcsolatok kezelésére az iskolán belül és kívül, a nevelői attitűd formálására, a konfliktusok kezelésére, pedagógiai döntésekre reflektálok. Az önismeret-fejlesztés és a személyiségfejlesztés a pedagógiai gyakorlat elengedhetetlen részét képezik. Ahhoz, hogy szakmailag fejlődni tudjunk, tisztában kell lennünk azokkal a fejlesztési kívánt személyiségközpontú, személy-központú fogalmakkal, mint az önismeret, az énkép, az énfogalom, az éntudat, melyek magukban hordozzák a változtatás, a szakmai megújulás, a párbeszéd, a reflexió és önreflexió lehetőségeit is. Az önismereti módszereink, a pedagógusszerepek funkcióinak megismeréséhez, értelmezéséhez azokat a kompetenciaterületeket kell megvizsgálni, amelyek fejlesztésre szorulnak.

Az önértékelés felmérése a stratégiám elsődleges eleme. A fejlesztendő pedagógiai területek vizsgálatához azokra a kérdésekre keresek választ, amiben szükségem van fejlődésre. Ezekben a folyamatokban a 9 pedagógus kompetenciaterületet vizsgálom meg:

A pedagógusi tevékenységemet a határozottság, tudatosság, célszerű nevelési módszerek jellemzik. Munkám során jó kapcsolati rendszert alakítok ki, tartok fenn a szülőkkel, diákokkal, melyet a továbbiakban is céloim megtartani.

Pontosság, precizitás jellemez. Tervező, elemző, értékelő és visszacsatoló szemlélet jellemzi munkámat. Szívesen veszek részt az intézményi innovációkban, továbbképzéseken, szakmai fórumokon, bemutató órákon, az ott szerzett tapasztalatokat megosztom kollégáimmal.

Pedagógiai munkámban igyekszek a szaktudásomat folyamatosan bővíteni, a pedagógiai gyakorlatom szüntelen elemzést és fejlesztést kíván.

Igyekszem megtartani a tanítási-tanulási folyamatban alkalmazott változatos módszereimet, tanítványaim folyamatos motiválását tantárgyaik tanulására. A tanóráimon rendszeresen alkalmazok állatterápiát. Kutyás terápiás foglalkozásvezető pedagógusként a szakmai fejlődésem is folyamatos. Éppen ezért tűztem ki célul, hogy a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetemen, állatasszisztált pedagógiai fejlesztő tevékenység területen pedagógus szakvizsgát szerezzek.

A jövőben is kiemelkedő fontosságot tulajdonítok és igyekszem több figyelmet fordítani a segítségre szoruló tanulóknak, illetve a tehetséges tanulók egyéni támogatására, ezeket a segítő formákat, a tanórán kívüli időszakban is alkalmazni kívánom munkám során. Például: nyári táborok szervezésével (pl.: állatasszisztált matematika tábor), egyéni terápiás fejlesztéssel. Előre szeretnék lépni a tanulási problémával küzdő tanítványaim megismerésének területén, több lehetőséget biztosítani számukra az iskolai követelményeknek történő megfeleléshez.

Célom továbbá a meditáció gyakorlati bevezetése az oktatás mindennapjaiba. Ez nagyban elősegítené a gyerekeket ahhoz, hogy felfedezzék belső világukat. Rengeteg fiatal szenved a stressztől, a szorongástól és depressziótól az iskolákban. A meditáció mindennapi gyakorlásával megtapasztalhatják a tudatos jelenlét és a lelki egyensúlyra való törekvés rendszeres gyakorlásának és fejlesztésének személyes és közösségi előnyeit. Alsó tagozatunk testnevelés tanmeneteiben szerepel a gyermekmeditáció, alkalmazom is, mint a tananyag részét. Amikor tehetem, a kutyás óráimat is meditációs feladattal párosítom. Úgy gondolom más tanórák kapcsán is beilleszthetővé válhatna, ezzel bekerülve a gyerekek mindennapi életébe.

Az IKT eszközök iránti érdeklődésre, azok megismerésére, a gyakorlatban való rendszeres alkalmazására törekszem, a tananyaghoz illesztve. Célom, hogy egyre többet alkalmazzam a digitális oktatási módszereket, több alkalommal használjam a digitális táblát.

Tanmeneteimet igényesen, szinte napra pontosan vagy heti lebontásban tervezem meg, figyelmet fordítva az alkalmazható tanítási módszerek megjelölésére. Töreksem a még sokoldalúbb tanmenetek elkészítésére, következetesen igyekszem tanmeneteimben megjelölni az alkalmazható munkamódszereket és a felhasználható oktatási eszközöket, motivációs elemeket. Célom, hogy tanóráimhoz digitális formában készítsek óratervet, melybe online szakirodalmakat is csatolhatok, képekkel, fotókkal kiegészítve, valamint az eddigi papír alapúakat digitalizáljam.

A tanóráimon alkalmazott módszerekkel és tanulásszervezési eljárásokkal a tanulókat gondolkodásra serkentem, folyamatosan motivált állapotot biztosítok. Pozitív visszajelzésekre

épülő, bizalom teli légkört próbálok kialakítani. Folyamatosan figyelem a lemaradókat és segítem őket. A tanulók érdeklődését egész órán próbálok fenntartani.

A Kreatív Iskolák című könyv olvasása is arra inspirált, hogy néhány dologban változtassak a tanítás terén. A könyv íróitól idézve: „Bármilyen helyzet átalakításához háromfajta ismeretre van szükség: a meglévő dolgok kritikájára, egy jövőképre, hogy milyennek kellene a dolgoknak lenniük, és a változás elméletére, hogy miképp lépünk át az egyikből a másikba.” Helytálló, és alkalmazandó példa saját magunk átalakítására. Szükségszerű szavakba öntenünk egy átfogó kritikát működésünkkel kapcsolatban, céljaink megvalósításához egy új jövőképet kell megfogalmaznunk, amit a változás elmélete szerint a gyakorlatban hatékonyan tudunk majd alkalmazni. (Robinson, Ken and Lou Aronica, 2019.)

Fontosnak tartom a példamutatás, mintaadás szerepét, mint pedagógus. „Az a pedagógus, akinek a gyerekekkel kialakított viszonya őszinte, nyíltan megéli és felvállalja szerepeit, a mintaadás alanyává válik, s kötődnek hozzá a tanítványok. A diákok akkor kedvelik a pedagógust, ha vidám, lelkes, felszabadult, őszinte, hiteles, elfogadó, toleráns, lelkiismeretes, következetes, kiszámítható, energikus, találékony. Azaz gyermekközpontú, empatikus, emocionális beállítottságú, akinek pedagógiai ars poeticájában az önmegismerő, önfejlesztő attitűd játszik domináns szerepet. A személyiségfejlesztéshez ugyanis a pedagógus először önmagát teszi rendbe, legfontosabb tőkéje a nagy énerő, amely reális önismereten és önértékelésen alapul, és önmenedzselési jártasság is szükséges hozzá. Az énerős személyiség tud szándékai és céljai szerint viselkedni, képes belső feszültségét kontrollálni, szabályozni.” (Koncz 1999, 108.)

Úgy gondolom, hogy a fent felsoroltak nagy részének meg kell felelnünk, ahhoz hogy ezen a pályán sikereket érjünk el. A pedagógus „mintaként” jelenik meg, mind külső, mind belső jegyeiben, akire felnézhetnek diákjai, aki önmagában egy példakép.

Reflexió: Az önfejlesztési terv tartalma azokat a fejlesztési célokat vizsgálja, melyek különböző kompetenciaterületek erősségeihez vagy fejlesztendő területeihez köthető célokhoz kapcsolódnak. Stratégiám megtervezésében igyekeztem azokat a kompetenciaterületeket összefogni, melyek fejlesztésre szorulnak. Az elkövetkezendő években arra fogok összpontosítani, a pedagógiai fejlődésem érdekében, hogy a leírtak megvalósuljanak. Azokat a készségeket is figyelemmel kísérem, melyek az állatasszisztált fejlesztő pedagógus szerepemhez szükségesek.

1.4. Személyes célok, feladatok a képzés során

Azért jelentkeztem erre a képzésre, mert egy átfogó képet szerettem volna kapni a társállatok bevonhatóságára az állatasszisztált munkába. Mivel elsődlegesen kutyákkal dolgozom, hiányát éreztem annak, hogy más állatokat is alkalmazzak tanításra, terápiás célokra. Kíváncsi voltam arra is, hogy tudjuk az emberek szolgálatába állítani az állatok gyógyító erejét. Hogyan tudjuk a képességeiket úgy hasznosítani, hogy boldogságot okozzanak? Hiszek abban, hogy az állatok különböző intervenciókban való alkalmazása lehetőséget ad arra, hogy elősegítse a rászorulóknak gyógyulási folyamatait és örömforrásként hozzájárulnak egészségünk védelméhez is. Azokra a tudományos magyarázatokra kerestem a választ, amik ezeket a kérdéseket tisztázni hivatottak.

2. A szakmai fejlődést elősegítő tanulási eredmények

Az alábbi dokumentumokkal kívánom alátámasztani, azokat a kompetenciaterületeket, amikben fejlődést tapasztaltam a tanultaknak köszönhetően. A két félév során megszerzett tudásomat egy reflektív dokumentumsorozattal mutatom be.

2.1. A kompetenciák fejlődését támogató dokumentumok reflektív bemutatása

2.1.1. Az állat-ember kapcsolat – a kötődés

Az állatokhoz való vonzódás velünk született képesség, ami egy hosszú folyamat következménye, amit az elsajátított kultúra meghatározottan irányít. A gyerekek elsőként általánosságban a mese világával ismerkednek meg az állatokkal. Számos történet főszereplője valamilyen állat. A rajzfilmek, a filmek, de akár a különböző applikációs játékok is segídenek abban, hogy állatokról informálódjanak. A plüssállatok is ragaszkodást, és pozitív impulzusokat keltenek a gyerekekben, amik megalapozzák annak a tényét, hogy mennyire erősen tudnak kötődni hozzájuk. Az állatasszisztált tevékenységgel, annak sokszínűségét figyelembe véve, lehetőséget adunk a gyermekeknek, hogy megismerkedjenek olyan társállatokkal, akikkel a való életben tudnak kapcsolatot teremteni. Az állatokhoz fűződő kapcsolatuk ezáltal formálódik, mely a következő generációk állattartói magatartására is hatással lesz.

„Amikor a kutatók, gyerekek és állatok kapcsolatát vizsgálják, megpróbálják meghatározni, mennyire kötődik a gyermek az állathoz. Erre az egyik legáltalánosabban használt eszköz a Robert Poresky által kidolgozott skála, ami a társállathoz való kötődést mutatja. A tesztek eredményei alapján minél magasabb pontot ért el egy gyermek a társállathoz való kötődés skáláján, annál jobb eredményeket ért el fejlettség és empátia terén.” (Becker, 2002.)

Az antrozoológia az állatok és az ember kapcsolatával foglalkozó, nagyon sokrétű, szerteágazó tudomány. Az 1980-as évek óta ismert tudományterület, mely az etnobiológia részterülete. Sokféle kapcsolat lehet ember és állat között. Amikor erre gondolunk első sorban, egy jó kapcsolat jut eszünkbe, egy okos kutya és gazdija, vagy valamilyen pozitív kép házi kedvencünkkel. Pro és kontra, fellelhetünk ellenkező vonatkozásban is különféle kapcsolatokat, például távol keleten más a kapcsolat a kutyával, ott fogyasztják, úgy ahogy mi a gazdasági haszonállatokat feldolgozás után. Vannak olyan állatok, akiknek tartása érthetlenséget vált ki emberekből, mert nem tudják elfogadni azt, hogy valaki például óriáskígyókat tart. A történelem során a vadon élő állatok és az ember kapcsolata nagyon sokféleképpen alakult, mára jutottunk el odáig, hogy védjük is őket. Számos példát lehetne sorolni, ami az ember-állat kapcsolat perspektíváit hivatott alátámasztani.

Edward O. Wilson, korunk egyik legnagyobb biológusa volt. Az egyik, 1984-es művében fogalmazta meg a biofilia hipotézist, ami arról szól, hogy az emberi genom 99%-a természetes környezethez alkalmazkodik. Hiszen az ember, mint faj, életének nagy részét természetes környezetben töltötte, ahonnan majd 1000 éve szakadt csak ki. Alapvető igényünk a természethez, a növényekhez, az állatokhoz való kapcsolódás. Az ember ősidők óta kapcsolatban volt velük. Nyugalommal töltötte el a természettel való szimbiotikus együttélés. Erre alapozva mondja azt, hogy az emberre jótékony, nyugtató hatással vannak az állatok. Ösztönösen, belülről fakadó érzelmekkel kötődünk az állatokhoz, amit jól tudunk hasznosítani az idők során.

Körülbelül 100-150 ezer évvel ezelőtt találkozott az ember a farkassal. A két faj rájött arra, hogy kölcsönös előnyök származhatnak belőle, ha kapcsolatot teremtenek egymással. Az akkori farkas, a kutya és a szürkefarkas közös őse volt. Az emberek és a farkasok 50-100-ezer évig éltek csak egymás mellett. Idővel a farkasok rájöttek, hogy az emberi szemétből származó húsdarabok, döggök, könnyű táplálékforrást jelentenek számukra. A farkasok farkáiban lévő kivert egyedek, akik a farkas farkák territóriumának határán éltek és ezzel halálra voltak ítélve, felismerték, hogy az embercsoportokhoz tudnak kapcsolódni. Ezek az alárendelt egyedek elfogadták az ember jelenlétét, s ezzel egy speciális farkas populáció alakult ki. Mivel egymás között szaporodtak, egy gyengébb farkas állomány alakult ki az ember mellett. Belsőleg is már elkezdtek változni. Csökkent az agressziójuk, elkülönültek a vad farkasoktól. 10-20 ezer év alatt önálló fajjává váltak. Nem tudjuk pontosan mióta kutya a kutya, mióta szelíd a farkas. De szerencsére ma már DNS vizsgálatokból meg lehet keresni a szelídség kialakulását, hogy a farkas vagy őskutya csont maradványa rendelkezett-e a szelídség génjével.

A kötődés

Amikor az ember háziasította a kutyát, az őskutya populációból, különböző öröklött jellegekből szelektált. A hasznosságot tartotta először szem előtt, azt hogy mennyire segíti az emberrel való közös munkát. A kutya az a faj, akivel a legrégebben foglalkozik az ember. Kb. 30-40 ezer évvel ezelőtt kezdődött, amikor már kutyáról beszélhetünk és nem szelíd farkasról. A kutya a legszelídebb faj, így közel engedhettük magunkhoz. A legszélesebb körben elterjedt és leggyakrabban használt segítő állat. Az ember sok állatfajt elkezdett domesztikálni, de általában abbahagyta, mert nem felelt meg erre a célra. A kutya önként csatlakozott az emberhez, nem kényszerből, mint befogott állat és ennek köszönhetően lett a legsikeresebb a domesztikációja. Sokoldalúbb teljesítményt tud nyújtani, mint más egyéb faj, és ezért lett alkalmas arra, hogy az emberrel ilyen szorosan együtt tud dolgozni. Más fajokkal ellentétben vele a legnagyobb és legtágabb a mozgásszabadságunk. Három tulajdonság szerencsés egybeesése eredményezte ezt. A farkas eredeti tulajdonságai: a falkaösztöne, a mérete és a ragadozó táplálkozása. A farkasok falkája nagyon hasonlít az emberi család felépítéséhez. A falka tagjai legszorosabban az alfa párhoz kötődnek. Jól rangsorolt rokonsági viszony van közöttük. A falkában vadászó farkasok kötődése teszi lehetővé, hogy együtt mozogjanak és együttműködve vadásszanak. Az egyes egyedek vadászat közben figyelnek a többiek viselkedésére. Úgy tűnik, mintha kitalálnák egymás gondolatait, de valójában a testbeszédet alkalmazzák. A kutya ugyanígy tudja ezt alkalmazni. A családi kutya is követi gazdáját, az idegen terepen is. A jól kiképzett kutya már tudja, mit kell csinálni és végre is hajtja az utasítást. A kutya átlagos mérete alatta marad az ember átlagos méretéhez, ebből következően a kutya nem vitatja a rangsort. A kutya és a gazda között partneri kapcsolat kell, hogy legyen, de a megbízható teljesítmény érdekében, a munkakutyák esetében, egyértelműen az embernek kell lenni a vezetőnek. A kutya irányítása alapszinten nem igényel külön tudást. A kölyökkutya gond nélkül beépül a családba, nem kell külön megtanulni, hogyan kell irányítani. A kutya egy opportunistá ragadozó. Alapvetően ragadozó, de ha nincs elegendő hús, a növényi eredetű táplálékkal is beéri. Eredetileg húsevő, de a vegyes táplálkozás felé hajló. A domesztikációja során az ember rászoktatta a kutyát, hogy nagyobb mennyiségben fogadjon el növényeket, így átalakult az emésztőrendszere is a farkaséhoz képest. Oda jutottunk, hogy ahol az ember jól lakik, ott a kutya is.

A kutya domesztikációja során új viselkedésminták is kialakultak. Ennek a csirája a farkasokban is megtalálható, amit az ember a kutyában magas szintre fejlesztett. Az egyik az emberrel való együttműködése. A kézzel nevelt farkasok nem akartak az emberrel

együttműködni. A kutyának igénye van arra, hogy az emberrel közös tevékenységeket végezzen. A közösségi szabályok megtanulására és betartására képes. Emellett képes az alapvető érzelmekre, a szeretet, a düh kifejezésére, amit nem csak produkálni tud, hanem fel is ismer, akár az emberben is, amihez sikeresen alkalmazkodni tudott. A saját viselkedését az ember érzéseire alakítja. Vannak közöttük olyan egyedek, akik képesek a mosolygás megtanulására és alkalmazására is. Ilyenek például a retrieverek, de a vizsláknál is megfigyelhető. Amikor az ember ezt a mosolygásnak hasonló viselkedést látta a kutyán rögtön pozitívan reagált, amit a kutya azonnal rögzített. Ezt követően a tenyésztés során elkezdte kiválogatni a mosolygós egyedeket. A szemkontaktus meghatározó, alapvető elvárás az ember és a kutya kapcsolatában. A tekintetből információkat nyerünk. A farkasok nem néznek a másik szemébe, az már fenyegetést jelent számukra. A kutyánál ez megváltozott, mert az ember igényli azt, hogy akivel beszél, a szemébe nézzen. Szükség volt ennek érdekében egy szelektálásra, így az ember által megváltozott a kutya szeme fehérje, és emberi tekintete lett. A kutyánál kiterjedt plusz két izom, az eltúlzott szemöldök emelés izmai.

A kutya speciálisan kötődik az emberhez. Az ember igyekezett a saját képére formálni. Erre jó példa, hogy akihez, mi emberek kötődünk, azzal szemben másképp viselkedünk. A kutyának különleges kötődése van az emberhez, hasonlóképpen viselkedik. Idegeneket másképp üdvözl az ember, mint rokonokat. A kutyánál is megfigyelhető ez, akit ismer ahhoz másképp viszonyul. Az ember és a kutya között a kapcsolat egy valódi társas kötődési viszony. Az emberhez való kötődés extra magas foka alakult ki nála. A kutatók azt találták, hogy a kutya-ember kötődés pszichológiai szempontból hasonlít a szülői-gyermek kapcsolathoz, ugyanúgy asszimmetrikus és alapvetően függőségen alapuló viszonyról van szó. A kutya jobban kötődik az emberhez, mint az ember a kutyához. Ma már az ember nem függ a kutyájától. A kutyák és a gyerekek hasonlóképpen reagálnak. A kutya számára fontosabb az ember, mint a saját fajtársai. Nem csak a kutya és a gazda között figyelhető ez meg, hanem genetikailag minden kutya jobban kötődik a gazdához, mint a fajtársaihoz.

„Gácsi Márta egyik munkájában éppen a kutyák felnőttkorban kialakuló kötődését tanulmányozta. A menhelyi kutyákon végzett vizsgálatai azt mutatják, hogy már egy félórás együttlét is elindítja a kötődés folyamatát. Ezeken a menhelyi kutyákon látni lehet, mennyire szeretnének gazdit találni még szakértői szem sem kell ahhoz, hogy ezt észrevegyük. Etológiai szempontból az a különös, hogy a kötődés tárgya itt nem a fajtárs, hanem az ember, és ennek egyik oka az, hogy a szocializáció időszakában a kölyökkutya az embert is fajtársává fogadta.” (Csányi, 2012)

A kutya gazda kötődés mérhető a szülő-gyermek kapcsolatra kidolgozott humánpszichológiai módszerekkel. A munkakutyáknál konkrét együttműködésről beszélhetünk. Például a terelő, őrző-védő, vakvezető munka együttműködése. Ez az erős együttműködés az állatvilágban egyedülállóan működik. Nincs még egy ilyen két faj, ami ennyire jól kooperál egymással. A vakvezető kutyák ebben kivételek, mert ebben az esetben a kutyának néha át kell venni a döntést, a többi esetben a gazda határozza meg. Nagyon jó példa erre, hogy szükség esetén kikerüli az akadályt, amit a látássérült nem láthat. A többi munkakutyánál mindig a gazda irányít, ő hozza meg a döntést. Ez az együttműködés olyan szintje, ami sehol máshol nem fordul elő.

A kutya-ember kapcsolatában a kötődés a domesztikáció során fellazult. A kutya tudja magáról, hogy kutya, csak elmosódott a kutya agyában, a kutya és az ember közötti határ. A pásztorkutyák a nyájhoz is szocializálódnak. Ez jelzi, hogy más fajokhoz is képesek szocializálni, jó kapcsolatot tudnak kiépíteni. A kutyáknál neoténias jelenségek léptek fel, bizonyos szempontból kölyökállapotban maradtak. A kutya-gazda kapcsolat nagyobb mértékű lett, mint a kölyök-anyja kapcsolat. A kölyök elválasztása után a gazdájához kötődik, nem keresi az anyját.

Reflexió: Az iskoláskorú gyermekeket megfigyelve is fellelhetőek azok a feltevések miszerint az ember a természetes környezetéhez való igényét az állatok kapcsolatával nagymértékben ki tudja elégíteni. Sok esetben ezek a gyermekek kutyáikat olyan fontosnak tartják, mint akár szüleiket. A gyermekek nagyon erősen kötődnek az állatokhoz, olyan kapcsolatokat tudnak kialakítani velük, amik meghatározóak az életükben. Felnőtt, akár idős korukban is emlékeznek azokra az érzelmekkel teli emlékekre, amiket a kisállatuk által megélték, mert mindig számíthattak rájuk. Az állati társ, mindemellett megadja az ember azon ösztönös kíváncsiságát, ami egy kiegyensúlyozott kapcsolatot tud eredményezni, ahhoz hogy mentálisan fejlődjön, és egészséges életet tudjon élni.

Arra a kérdésre kerestem a választ, hogy mi okozza az embereknél azt a nagyfokú vonzódást, amit egy állattal szemben ki tudunk fejezni? Emellett mik azok a ténytörvények, amik a kötődés viszonyát megalapozzák? Az "Etológia, társállat a családban" nevű tantárgy, a segítő állatokról és a kutya szociális és kognitív képességeiről tanultak választ adtak a kérdéseimre. Fontos volt számomra, hogy tisztában legyek azokkal az alapvető magyarázatokkal, amik a kutyák háziiasítását ismertetik, és az ennek következtében való szoros együttműködést támasztják alá. Kutyákkal dolgozom, sokszor éreztem már, hogy szemmel utasítok, amit a kutyáim végrehajtanak. Egyértelmű bizonyítékokat kaptam erre vonatkozóan is a témák

feldolgozása kapcsán. Úgy gondolom, hogy az új ismeretek bővítése ezen a kompetenciaterületen nagymértékben megvalósult.

2.1.2. Az állatasszisztált intervenciók az iskolában

AAI – (Animal Assisted Intervention)

Állatasszisztált intervenciónak nevezünk minden olyan segítő tevékenységet, beavatkozást, amely állatot von be terápiás, fejlesztő vagy pedagógiai folyamatba.

Az állatasszisztált intervenciókba leggyakrabban a kutyákat alkalmazzuk. A kutya, mint társállat, bármely típusú állatterápiás beavatkozásban megállja a helyét. „A kutya terápiás célú alkalmazásának lehetőségére elsőként Boris Levinson, amerikai gyermekpszichológus hívta fel a szakmai közvélemény figyelmét egy általa tapasztalt eset kapcsán. Az a megfigyelése, hogy a pszichoterápiába bevonni kívánt, de annak tartósan ellenálló gyermek elfogadja a kutyát, mint a terapeuta és önmaga között „közvetítő ágenst”, az állatasszisztált terápiás módszerek egész tárházának kiindulópontjaként szolgált a rákövetkező évtizedekben. Megfigyelte, hogy a vele közvetlenül nem kommunikáló gyermekkel a kutya beiktatása révén egy „triadikus” kommunikatív interakciót lehet kialakítani. Fontos tényezője volt az ily módon folytatott terápiának, hogy a gyermek és az állat kapcsolatához nem tartozott félelem, megfelelési kényszer, ezért a gyermek engedte a kutyának, hogy közel menjen hozzá, fizikai kontaktust létesített vele, s barátságot, egyfajta „titkos” szövetséget alakíthatott ki vele. Eredményeit 1961-ben tárta az Amerikai Pszichológiai Társaság közgyűlése elé, s bár meglehetősen vegyes fogadtatásra talált, a tudományos közvélemény figyelmét egy fontos módszertani lehetőségre hívta fel (Levinson, 1969).” (Köböl és Topál, 2012)

A rákövetkező években kibontakozó állat asszisztált eljárások, amelyben az állat alanya, segítője, „eszköze”, motiválója a foglalkozásoknak, azóta többféle formát öltöttek. Az „*állat asszisztált aktivitás*” (Animal Assisted Activity – AAA) elsősorban pihentető vagy oktató célú közös tevékenység a terápiás állattal. Célja nem valamely specifikus képesség vagy készség fejlesztése, hanem az általános kedélyállapot fokozása, az örömszerzés, az életminőség javítása, a szociális kapcsolatok ápolása. Az „*állat asszisztált terápia*” (Animal Assisted Therapy – AAT) ezzel szemben meghatározott terápiás cél elérése érdekében szervezett fejlesztő/terápiás foglalkozás állat közreműködésével. A cél általában a páciensek fizikai, érzelmi, szociális és kognitív funkcióinak javítása. Végül beszélhetünk „*állat asszisztált oktatás*”-ról (Animal Assisted Education – AAE), amely az AAA és AAT osztálytermi interakciókra, tanórai feladatokra specializálódott alkalmazása, vagyis a tanórán konkrétan az előírt tananyag

elsajátítását segítik az állat bevonásával végzett feladatok (bővebben lásd Fine, 2000). (Köböl és Topál, 2012.)

Állatasszisztált aktivitás

AAA – Animal Assisted Activity

Az állatasszisztált aktivitás lényege a foglalkozásokon résztvevő személyek életminőségének növelése, melynek során általános célokat jelölnek ki és a fejlődést nem követik nyomon. Általános célok közé tartozhatnak: a zárkózottság, elszigetelődés, izoláltság csökkentése, a pozitív kapcsolat kialakítása az állat és a foglalkozásokon résztvevők között, a feladatokban való részvétel igényének erősítése állat segítségével, a kapcsolatteremtés képességeinek fejlesztése állattal.

Állatasszisztált terápia

AAT – Animal Assisted Therapy

Az állatasszisztált terápia során a már kitűzött célok szerint szervezik a foglalkozásokat és a fejlődést is nyomon követik. A terápia feladata a megelőzés, azaz prevenció, a gyógyítás, avagy korrekció, a képességfejlesztés, a nevelés, és nem mellesleg az életminőség javítása. Szerepet játszhat a fogyatékosságból eredő hátrányok csökkentése és kompenzálása is. A pszichés funkciók, érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, gondolkodás fejlesztése. A motoros funkciók fejlesztése: a nagy mozgások, finommozgások koordinációja, helytelen mozgások korrekciója, adekvát mozgások kialakítása, tartási hibák csökkentése, egyensúlyérzék, ütem-, ritmusérzék fejlesztése.

Állatasszisztált oktatás

AAE – Animal Assisted Education

„Az állatasszisztált oktatás célja általában a tanulásbéli fejlődés, tehát olyan feladatok válnak hangsúlyossá, amelyben az állat segít a gyermekeknek a matematikai, szövegértési vagy más alaptantárgy összefüggéseit megérteni. Az elemi ismeretek, például a jobb és baloldal megkülönböztetését, vagy a színek felismerését is támogathatja az AAE. Bár tipikusan az AAE elsődleges célja a megismerő (kognitív) működés és tanulás, számos más előny is származhat belőle, melyekre általában összpontosítani lehet terápiás állatasszisztált alkalmakkor. Az állatasszisztált oktatás arról szól, hogy egy állattal kapcsolatos feladatban valakinek utasításokat adunk azért, hogy gyarapodjon a tudása, és fejlődjön abban a részképességben, mely kapcsolódik az állathoz. Az AAE lehetőségeket nyújt a segítőknek (oktatási

szakembereknek), hogy kreatívan új ötleteket gondoljanak ki a tanulásban, melyek amúgy sokkal elméletibbek lennének. Ez sok tanulónak megfelelhet, különösen azoknak, akik küszködnek a klasszikus tanulási módszerekkel.” (Staub, 2015)

Az állatasszisztált oktatás során az előzőekben felsorolt intervenciók alkalmazása általában együttesen van jelen. Nem csak az állat általános aktivitása, megismertetése, feladatokba való beillesztése és a vele való kapcsolata jelenik meg a foglalkozáson, hanem olyan fejlesztési célok is, amit állat segítségével hajtunk végre és ez már a terápiát is magában foglalja. Az állatasszisztált oktatás lehet egy külön aktivitást alkalmazó intervenció, de külön terápiás foglalkozást is indikálhat.

Reflexió: Az állattal segített tanítási órákon a gyerekek jelentős része sokkal nagyobb érdeklődéssel vesz részt, mint azokon, amiken a megszokott tanítási módszereket alkalmazzuk. Minden tananyag „kutyásítható”, és minden témakört fel tudunk dolgozni egy állat jelenlétére építve. Teljesen mindegy, hogy milyen tanóráról van szó. A testnevelés órákon a játékoság, a mozgás öröme fokozhatjuk terápiás kutyákkal, a rajz órákat színesíthetjük egy állati társ jelenlétével, az alkotás vágyát serkentve. A nyelvtan órákon a szövegalkotást segíthetjük az állatok bevonásával. Irodalom órán sincs másképp, a mese világát nagy részben az állatok alkotják, segítségükkel a gyerekek jobban megnyílnak, szívesebben beszélnek róluk, mintha egy számukra érdektelen témát kell megfogalmazniuk. Ha nem csak a tankönyvükben, hanem a valóságban is mellettük vannak, még nagyobb sikert érhetünk el a témák feldolgozása, megértése kapcsán. A táblánál való tevékenység önmagában egy stresszhelyzet, de ha egy állatnak kell elmagyarázni az osztály előtt a matekpéldát, mindjárt könnyebben fog a kréta. Az osztályközösség csapatszellemének kialakításában, a kapcsolatok formálásban, a konfliktusok megoldásában is mind-mind segítségünkre lehetnek az állatok. Az interakciót mi választjuk meg, a célok és fejlesztendő területek figyelembevételével.

2.1.3. Az állatasszisztált fejlesztő team

Az állatokkal való közös munkát, néhány faj tekintetében a magyar törvények külön rendeletben szabályozzák. A kutya és a ló esetében csak és kizárólag szabályozott kereteken belül történhet állatasszisztált intervenció. A terápiás kutyáknál a 27/2009. (XII. 3.) SZMM rendelet a segítő kutya kiképzésének, vizsgáztatásának és alkalmazhatóságának szabályairól szóló kormányrendeletben foglaltak a betartandóak. A terápiás kutyák kiképzésének feltétele, hogy valamilyen alapítvány vagy egyesület alkalmazásában álljon a kutya és gazdája. A rendelet szerint a terápiás kutyát alkalmazó szervezet az a kutyát kiképző szervezet, amely az általa vagy egy másik kutyát kiképző szervezet által kiképzett és levizsgáztatott terápiás kutyát és gazdáját alkalmazza. Ahhoz, hogy kutyával asszisztált tanítási órákat tudjunk tartani, olyan terápiás kutya felvezetőt kell találnunk, aki a törvényi előírásoknak megfelel. Tehát nevelési- oktatási intézményekben alkalmazott kutyával asszisztált intervenciók elengedhetetlen feltétele, hogy a terápiás kutya és felvezetője teljesítse, azokat a jogszabályi előírásokat, amik a segítő kutya kiképzésének, vizsgáztatásának és alkalmazhatóságának szabályairól szólnak. Ez minden esetben érvényes fényképes igazolvánnyal rendelkező terápiás párost jelent. Utána tudunk felállítani egy szakmai teamet, ami az általunk megválasztott állatasszisztált intervencióban részt vesz.

A szakmai team felépítése

Az állatasszisztált foglalkozások megvalósításának hatékony és sikeres működésének feltétele, egy szakmailag felkészült, együttműködő tagokból álló csoport. A szakmai team felépítése függ a bevont állat fajtájától. A kutyával asszisztált team tagjai: a csoportvezető/foglalkozásvezető/terapeuta, a terápiás kutya és felvezetője valamint közvetett és közvetlen segítők közül áll. A társállat asszisztált team ugyanezen tagok mellett egy hozzáértő szakemberrel kell, hogy rendelkezzen. Mindkét említett csoportnál az állatasszisztált foglalkozásba bevont gyermek, gyermekek a team szerves, elválaszthatatlan részei. A jó szakmai team egy egységként működik, a tagok problémaorientáltak, kooperálók, egymást támogatják és egymás szerepeit jól ismerik. A megfelelő kommunikáció, a jó teljesítmény elismerése és az egymás iránti tisztelet ennek elengedhetetlen velejárója.

A team feladatai

A szakmai team a foglalkozások előtt meghatározza és összeállítja azokat a feladatokat, amelyekkel eredményt kívánnak elérni egy adott területen. Az órák előtti megbeszélések elengedhetetlen részét képezik az állatasszisztált foglalkozásoknak, ahhoz, hogy célt érjünk el vele. A hatékony team egy egységként működik.

A team minden tagja számára fontos a foglalkozások helyszínének megismerése, hogy milyen és mekkora terem áll a rendelkezésükre. Mindenkinek tisztában kell lennie azzal, hogy milyen feltételekkel rendelkezik az adott helyiség és milyen feladatok lesznek alkalmasak arra, hogy az adott területen megvalósuljanak. A kutya figyelme is könnyebben elterelődik, ha először lát egy adott területet. A foglalkozások történhetnek a szabadban is, akár az iskolaudvaron vagy iskolán kívül is egy közeli parkban, erdőben. Ez azért is rendkívül lényeges, mert ezáltal a gyermeket közelebb tudjuk vinni a természethez. A kinti foglalkozások nagy előnye, emellett, hogy a gyerekek friss levegőn vannak, megismerik a kutyák vizeletürítési szokásait, fajtársaikhoz való viszonyukat, ha útközben, egy séta alkalmával találkoznak velük.

Nagyon nagy hangsúlyt kap a méret mellett a felszereltség is, annak tudatában, hogy milyen foglalkozást kívánnak tartani. A csoport lényeges feladata továbbá, a különböző fejlesztési, oktatási, szemléltető eszközök megismerése, a segítő állattal való megismertetése. A terápiás kutyának, amennyiben lehetőség van rá, előzetesen is meg kell ismerkednie az adott eszközökkel, hogy ne érje váratlanul. Ha olyan eszközt akarunk használni, amit a kutya nem ismer, azt a felvezetőjével előzetesen tudatni kell és akár meg is tudja a következő alkalomra tanítani neki. Tapasztaltam olyat, hogy egy kosár szájban való vitele, vagy egy kúszón való áthaladása nem volt ismert a kutya számára, de mire az osztályban kutyás foglalkozáson alkalmazni akartam, a kutya megtanulta azok használatát.

Amennyiben az osztályban, csoportban vannak olyan tanulók, akik különleges bánásmódban részesülnek és pedagógiai vagy gyógypedagógiai asszisztens segítségét igénylik, akkor az ő felkészítésük és a teamben való együttműködésük is szükséges lesz. A segítőképzésének alapja a hospitálás. Számukra is ugyanolyan fontos a speciálisan képzett állat, a helyszín, a felszerelés és az eszközök megismerése.

Gyakorlott, a mindennapokban rendszeresen dolgozó terápiás kutyák jönnek a tanítási óráimra felvezetőjükkal. A velük való munka nem csak a gyerekeknek ad pozitív élményt, hanem engem is feltölt. Mióta kutyákkal tanítok, ugyanazzal a terápiás kutya felvezetővel dolgozok. Ebben a dokumentumban őt kívánom bemutatni és azt az alapítványt, aminek mindkettő részesei vagyunk.

Terápiás kutyák és felvezetőjük

Az állatasszisztált munkámban kulcsfontosságú szerepet tölt be *Jánoska Anikó* terápiás kutya felvezető, akivel évek óta szoros kapcsolatom van. Anikóval és terápiás kutyáival egy összehangolt, jól működő csapatot alkotunk.

1. kép Jánoska Anikó fotó: Kovács Bálint

Személyében megtaláltam azt a társat, akivel igazán hatékonyan tudok együtt dolgozni, sokszor már egymás szempillantásából megértjük egymást, és ezeken jókat mosolygunk.

Anikó a Balaton mellett, Felsőörsön él családjával és golden retrieverjeivel. Régóta érdekelte a kutyás terápia. Törzskönyves, kiállítási eredményekkel rendelkező kutyáinak olyan elfoglaltságot szeretett volna, aminek jótékony hatása is van nem csak az állatra nézve, így belevágott. 2013 év végén Abbey kutyája sikeres terápiás vizsgát tett, azóta foglalkozik hivatásszerűen kutyás terápiával. 2014-ben Winnie nevű goldieja vizsgázott eredményesen így vele is megkezdhette a munkát.

Kezdetekben a kisebbik lánya óvodájában tartott állatasszisztált foglalkozást kint az udvaron. A vele együttműködő óvodapedagógus ennek következtében továbbképzéseken vett részt, azért, hogy megtanulja alkalmazni az óvodás korú gyerekeknél a terápiás kutyákat a foglalkozásain. 2015 óta dolgozik napi szinten a kutyáival. A sok hétvégi rendezvényen való részvételük ajtót nyitott számukra több óvodába, iskolába, időotthonba is.

A kutyabarát könyvtárak létrehozása után elsőként tartott Veszprémben, az Eötvös Károly Megyei Könyvtárban játékos foglalkozást, ahova a mai napig jár havonta egyszer. Nyaranta kutyás táborokat szervezett a felelős állattartás jegyében, illetve nagyon sok táborba hívták meg egy-egy foglalkozás erejéig. A legtöbb táborból azóta is meghívást kapnak, évről-évre visszatérő vendégek.

Abbey nyugdíjba vonulása után, 2018-ban vizsgáztatta le harmadik kutyáját Travelt. Aki átvette elődje szerepét, és úgy vonult be a terápiás munkába, mintha mindig is ezt csinálta volna.

Anikónak és kutyáinak egyre több munkája lett. Annyira hivatásának érezte, hogy már főállásként tekintett a feladatra. Folyamatosan képezte magát, talált ki jobbnál jobb ötleteket, fejlesztő feladatokat. Az alapítványunk segítségével hozzájutott olyan fejlesztő eszközökhöz, amikkel még élvezetesebbé, hatékonyabbá tudott tenni egy adott foglalkozást.

Travel, 2019-ben velem kezdte meg a rendszeres iskolai munkáját és vált hivatalosan is a segédtanárommá. Winnie is sokat segített, mert adódtak olyan órák, amikor nem volt elég egy terápiás kutya. A közös munka, az egymástól való folyamatos tanulás rutinná vált, amit rendre a mai napig csinálunk.

Travel és Winnie mellett Anikó egy újabb golden retriever kölyök felnevelését és kiképzését vállalta. Summer mára belépett abba a korba, és elérte életének azt a komolyságát, hogy vizsgáztatható lett, mára sikeres terápiás vizsgát tett ő is. Idősebb társa Emily is vizsgázott terápiás kutyává vált. Időközben Winnie aki hosszú éveig segítette nem csak az én munkámat, hanem szó szerint óvodás és kisiskolás gyerekeket nevelt fel legnagyobb sajnálatunkra elment, vele egy újabb csillag ragyog az égen.

2. kép balról: Emily, Winnie, Travel, Summer fotó: Jánoska Anikó

Anikó golden retrieverjei nem csak a terápiás munkában remekelnek, hanem fontos szerepet töltenek be a tenyésztésben is, kiváló külső és belső tulajdonságaik miatt. Emily a nyár folyamán adott életet néhány tündéri szőrgombócnak, akik közül Nudli Anikónál maradt. Reményeink szerint ő is bővíti majd a Doktor Mancsok körét.

3. kép Nudli fotó: Jánoska Anikó

Anikóval évek óta dolgozunk együtt, mégis akadtak olyan kérdések, amiket szükségesnek éreztem megkérdezni tőle, ahhoz, hogy minél szélesebb körben be tudjam mutatni őt. A vele készült interjú a 1. számú mellékletben olvasható.

Állatasszisztált terápiás alapítvány

A gödöllői székhelyű *Doktor Mancsok Alapítvány* azzal a céllal jött létre, hogy minél több oktatási és szociális intézménybe eljussanak a terápiás kutyák. Az állatasszisztált terápia népszerűsítéséért dolgoznak, amit egyre szélesebb körben kívánnak elterjeszteni. Az Alapítvány munkatársai országos szinten, megannyi oktatási intézményben, rehabilitációs intézetben, idősotthonban, könyvtárban végeznek állatasszisztált munkát. Emellett kórházakban és hospice intézményekben is dolgoznak. Rendszeresen segítik a felvezetőik és kutyáik vizsgákra való felkészülését. Az Alapítvány munkássága nyomon követhető weboldalukon: <https://www.doktormancsok.hu/>, valamint Facebook profiljukon: Doktor Mancsok Állatasszisztált Terápiás Alapítvány.

A terápiás felvezetőm inspirált és az ő segítségével csatlakoztam én is tavaly októberben az Alapítványhoz Roseval, az óriás uszkárommal. Rose jelenleg terápiás tanuló, aki reményeink szerint a közeljövőben sikeres terápiás vizsgát tesz.

A Doktor Mancsok Alapítvány elnöke Tervegy Viktória, aki töretlen lelkesedéssel a mai napig azért dolgozik, hogy az állatasszisztált tevékenységet népszerűsítse. Ahhoz, hogy be tudjam őket mutatni, feltettem Vikinek néhány kérdést a munkájukkal kapcsolatban melyet az 2. számú mellékletben fűztem a portfólióhoz.

Reflexió: Az állatasszisztált team legfontosabb feladata a teljes együttműködés. A hatékonyság a kommunikáció, a kooperáció területén és a tisztelet egymás munkája és személyisége iránt. Természetesen a kompetenciahatárok tiszteletben tartásával és a saját határaink betartásával együtt. Amikor a szakmai team felépítéséről és hatékony működéséről tanultunk a képzés során megállapítást nyert bennem, hogy a mi csapatunk rendkívül jól működik. Mondhatom, hogy szerencsém van, mert olyan alapítványhoz kerültem, akik teljes mértékben támogatják a munkámat, és emellett egy olyan felvezető társsal dolgozhatok együtt, aki valóban igazi kutyás szívvel hivatott. Fontos volt számomra az is, hogy megvizsgáljam azokat a területeket is, ami nem csak a kutyával asszisztált gyakorlatom során merült fel. Azokat a törvényi hátttereket vizsgáltam meg, ami minden olyan állatra vonatkozik, akit bevonunk a terápiás munkába.

2.1.4. Az állatok gyógyító ereje a tanteremben – társállatok, hobbiállatok az állatasszisztált munkában

Az állatok gyógyírként szolgálnak az életünkben. Ha egy gyermeknek megengedik a szülei, hogy állata legyen, az jó hatással lesz gyermeke érzelmi fejlődésére és felelősségérzetük megfelelő kialakulására is. Az iskola nagy terhet ró rájuk, sok kudarc éri őket, ami miatt rengeteg gyerek küzd azzal, hogy nem érzi képes valamire. Az állatok segítségével tartott foglalkozások, lehetőséget adnak a gyermekeknek arra, hogy mások előtt bebizonyítsák valóban képesek valamire. Ösztönzik őket arra, hogy bátrak legyenek, ezzel nő az önbecsülésük és az önbizalmuk. Nagyon sok olyan órát tartottam, amikor lehetőséget adtam, az önértékelési problémákkal küzdő tanulóknak arra, hogy ezt a zavart oldjuk, és más színben lássák magukat. Egy kutya pórázon tartása, akadálypályán való vezetése, a szabadban való sétáltatása mind-mind hozzájárulnak ehhez. Úgy vélem ez már maga egy olyan terápia, ami segít a gyógyulás útján haladni.

Számos tanulmány igazolta, hogy amikor egy gyermek fél, vagy beteg, kedvence társasága megnyugtatóbb volt számára, mint akár a legjobb barátjéé. Az állatok nem csak társat jelentenek a gyerekeknek, hanem nyugalmat és ösztönzést is. Mint, ahogy Edward Osborne Wilson amerikai biológus is mondta, az állatok jótékony, nyugtató hatással vannak ránk. Ennek tényében azt feltételezhetjük, hogy az állatok olyanok, mint alapvető „rehabilitációs eszközök”.

Az első osztályt kezdő gyerekek között már megjelennek olyan szakértői véleménnyel rendelkezők, akik valamilyen pszichés fejlődési zavarral küzdenek. Ezek a gyerekek évről évre egyre nagyobb számban érkeznek az intézményekbe. A pszichés zavar mögött általában valamilyen stressz kezelési nehézség áll. Szoronganak, félnek, a körmüket rágják, vagy éppen dührohamokban törnek ki. Emiatt a szorongás miatt egyre nehezebben tudnak koncentrálni, mert saját magukra figyelnek. Egy kutya jelenléte már önmagában oldja ezt a stresszhelyzetet, mert a gyermek ilyenkor rá figyel. Ezt a nyugtató hatást bármilyen más állatasszisztált tevékenységre alkalmas állattal el lehet érni. Akár a díszhalak látványa is oldhat egy ilyen helyzetet és nyugtató hatással bírhat. A nyugodt állatok pusztá látványa is arra sarkall bennünket, hogy mi is nyugodtak legyünk.

Az állatok simogatásának gyógyító hatása is van. Néhány amerikai kutatót olvasva azt tapasztaltam, hogy rendre írnak fel orvosok állatokat receptre. A páciensek terápiás kezelése ilyen értelemben egy kutyával, macskával vagy akár egy madárral történik. Az állatok legmegnyugtatóbb tulajdonsága, hogy nem beszélnek.

„Az állatok gyógyító ereje abban rejlik, hogy mellettük nyugodtan kifejezhetjük érzelmeinket, és ez a lelki támogatás a gyógyulás elengedhetetlen része. Az állatok mellett szabad folyást engedhetünk érzelmeinknek anélkül, hogy elítélnének értük. Így fesztelenül viselkedhetünk négylábú barátaink társaságában...” (Becker, 2002).

A hobbiállatok is használhatóak a társállatok mellett az állatasszisztált munkára. Az alábbiakban ezeknek az állatoknak egy részét, és használhatóságukat mutatom be. Olyan fajokat választottam, amik kifejezetten alkalmasak az alsó tagozatos gyerekek számára mellé, és néhány olyanról is említést teszek, amiket nem biztos, hogy érdemes bevonni az állatasszisztált tevékenységbe. Az előbbieken említést tettem, arra vonatkozóan, hogy akár a díszhalak látványa is okozhat megnyugvást. Kialakíthatunk ennek okán egy élő sarkot is osztálytermünkben, ahol akár különböző fajú állatokat tarthatunk.

Élő sarok az osztályteremben:

Akváriumok

- Holland típusú akváriumok – nincs benne állat, maga a növényvilág csodája okoz örömet.
- Afrikai típusú akváriumok – nagy tavak, nagy folyók mintázatára készülnek. Pl.: Kongó, Zambézi. Van olyan, ahol hiányzik a növényzet, köves a tó fenéke, elsősorban algák élnek benne és különböző szájköltő sügér fajok, amik igazán színpompásak. Több fajt össze lehet rakni, egyes tavak halfaunáját. Érdekességük, hogy a nőstények bekapják az ikrákat és egy torokzacskóban forgatják addig, amíg azok elúszásra képesek lesznek. Ennek azért van jelentősége, mert kevés a búvóhely és csak a sziklák mögé tudnak elbújni a kishalak. A nagy folyók élővilága dúsabb növényzetű. Az itt élő halak szívesen csipkedik a növényzetet. Ilyenek a kongólazacok, akik rajban élő halak. Nagyobb testűek, 8-10 centiméterek.
- Ázsiai típusú akváriumok: Az egyik ilyen típus a folyóvizek - hegyi patakok illetve a nagy folyók mintázatára készült. A kisebb folyású patakok élőhelye. Itt általában karsú gyorsabban úszó halfajok vannak. A másik a mocsári élőhelyek területe. A nagy folyók lassan folynak, nagy területeket foglalnak el. A delta vidéken elmocsarasodnak, ide tartoznak a mocsári halfajok, a nagy területeket elfoglaló rizsföldek miatt. Kevés az oxigén a vízben, sok a rothadó táptalaj. Olyan halak élnek itt, amelyek labirintszervük miatt a légköri levegőt tudják használni.

- Dél Amerikai biotóp típusú akváriumok: Az Amazonas mentén speciális éghajlat van. Minden nap kétszer esik az eső. Nagyon lágy víz van bennük, szerves anyagokat is nagy mennyiségben tartalmaznak, olyan, mintha teában úszkálnak a halak. Sötét csersav színű vízzel rendelkeznek. Ebből adódik, hogy az itt élő halak rendkívül színesek. pl.: neonhal.

A társas akváriumok esetében vigyázni kell, hogy milyen fajt választunk, mert függ a vízigénytől a halak típusa. Nem lehet, nem összeillő halat választani, mert féltő, hogy megeszik egymást. A kisebb akváriumok hátránya, hogy nagyon sok gondozást igényelnek. A biológiai egyensúlyt könnyebb egy nagyobbban fenntartani. Ha beáll a biológiai egyensúly, akár önfenntartóvá tud válni. A magasságuknál figyelembe kell venni, hogy 50 cm-nél ne legyen magasabb, hogy az ember könnyen bele tudjon nyúlni és leérjen az aljáig. A választásnál akár a súlya is befolyásolhatja a méretét.

Akváriumokban tartható halak:

Elevenszülő fogasponty félék:

- o Szivárványos guppik. Nem ikráznak, a nőstény testében kelnek ki, és úszásképesen jönnek ki a vízbe. A gyerekeknek nagy élmény, amikor ezt látják, és folyamatosan figyelhetik, hogyan fejlődnek a kishalak, mikor kezdenek elszíneződni.
- o Mexikói kardfarkú halak: A hímnek van egy jellegzetes kard farka. Elevenszülők ők is. Hátránya: megeszi az utódait, ha nincs elég búvóhely. Emellett hajlamosak a kiugrásra, tehát le kell fedni. Ahogy más néven hívják őket, a szifók, gyorsúszású halak.
- o Széles hátú-, széles szárnyú-, yukatáni-, vitorlás fogasponty félék. Elevenszülők.
- o Fél csőrös csuka: Nem gyakori halfaj az akváriumokban.

Ázsiai halak: A mocsaras területeken a légköri levegőből vesznek levegőt. Labirintkopoltyús halak. A vízben lévő oxigént úgy tudja felvenni, hogy a légköri levegő, a labirint szervbe juttatva, a vízzel összekeveredik.

- o Paradicsomhal: Ma már ritkábban tartják. Régen az első trópusi hal volt, amelyet akváriumokban kezdtek tartani, az aranyhal mellett.
- o Sziámi harcoshal: Óvodában-iskolában is lehet tartani. Szép, látványos hal. Tükröt belógatva az akváriumba egyből pózolni kezd. Általában a hímeket szokták tartani. Levegőztető sem kell neki.
- o Törpe-, csókos-, méz-, gyöngy-, kék gurámi labirintkopoltyús fajok ezek is. Az akvárium egy sarkába építik habfészüküket az ikrák neveléséhez. Levegőbuborékokat fújnak hozzá, a ragadós nyálukból.

- Márnák, dániók: Ilyenek a szumátrai-, karsú-, rózsás-, bíborfejű márnák. Rajhalak, legalább 4-5 kell belőlük. Ha egyedül van és unatkozik, elkezd a többi halat csipkedni. A dániók gyors folyású vizekben élő halak: zebra-, leopárd-, malabári danió. Rajokba állnak össze. Hosszúak akváriumban látványosak tudnak lenni, ahogy együtt mozognak.

Közép-Dél-Amerikai halak:

- Pontylazacok: Teaszerű vízben úsznak. Elég kényesek. Ma már egy jobb minőségű csapvízben is lehet őket tartani.
- Dél amerikai sügérek: A vitorlás sügérek, diszkoszhalak nagy akváriumot igényelnek. Hajlamosak elfogyasztani a kisebb halakat. Zebrasávosok, márvány sügérek nem nagyon alkalmasak a társas akváriumba. Pillangó, kakadú törpesügéért viszont a társas akváriumban is lehet tartani.

Harcsafélék: Az algázó harcsák az akvárium algásodását akadályozzák meg. A páncélos harcsák pedig az akvárium házmester halai.

Kétéltűek, hüllők

Terráriumai állatok

Általánosságban elmondható, hogy a nagyobb gyerekeket jobban érdekli, mint egy nyuszi vagy egy hörcsög látványa. Ahogy előkerülnek az agámák, vagy kígyók jobban felfigyelnek. Főleg a fiúkra jellemző ez a fajta magatartás. Ha a gyerekekbe nem nevelték bele a szülők, hogy a kígyó nem egy szép állat és tartani kell tőle, akkor még a kislányok is érdeklődve figyelik őket és a kezükbe merik venni. Magam is tapasztaltam egy-egy ilyen állatbemutató alkalmával, hogy felettébb nagy érdeklődést mutattak az iskoláskorú gyerekek a hüllők és kétéltűek iránt. Sőt annak, aki meg merte fogni az önbizalma is megnőtt. Mára a technikai fejlődés eljutott oda, hogy komplett minden igényt kielégítő terráriumokat lehet kapni, így könnyebbé vált ezeknek az állatoknak a tartása is, és talán több család választja őket házi kedvencnek.

Kétéltűek:

- Nyílméreg békák: Színesek. Sok fajuk van és fajok belül is több színváltozatuk. Brazília a fő élőhelyük. A bennszülöttek ezeknek a békáknak kenték a váladékait a lövedékeikre. A fogságban tenyésztettek nem termelnek ilyen váladékot, csak a vadon élők, mert azok mérgező állatokat esznek. Ennek ellenére nem túl jó kézbe fogni őket, mivel

nyálkahártya irritáló hatása van a bőrükön lévő nyálkának. Az etetésük nehézkes. Naponta, nagy mennyiséget kell adni nekik enni. Folyamatosan esznek, így a gondozásuk nem problémamentes.

- Az osztályteremben tartható kevésbé kényes békacsoport közé tartoznak a trópusi békák, az ásó béka faj és a paradicsom béka.

Hüllők:

➤ Gyíkok:

- A legkönnyebben tartható a leopárdgekkó: általános iskolás alsós gyerekek már javasolható. Könnyű a tartása. Kezdő hüllőnek kiváló faj tud lenni. Sivatagi körülmények kellene nekik, de homokon, sima kerti földön el lehet tartani őket. Száraz területre, ivótálra van szükségük. Különböző rovarokat esznek, csupasz egereket. Ragadozók. Érdekeségük, hogy át lehet látni a fejükön, a két fülnyílásuk között.
- A nappali gekkókat nehezebb tartani. Ők tapadó korongos gekkók, az üvegen is megtapadnak. Gyümölcsöt és nektárt is fogyasztanak, a banánpépet és a lekvárt is megeszik. Vannak gekkó tápok, por formában.

➤ Agámák:

- Szakállas agáma: homokos, sziklás sivatagi félsivatagi körülmények között élnek. Eltérő színekben kaphatóak és különböző bőrtípusokkal rendelkeznek. Vannak pikkely nélküliek, részlegesen pikkely nélküliek. Szükségük van az UV sugárzásra. Nagyon jó faj, abszolút kezesek lesznek. Fiatal korukban rovarvők, később növényi táplálékra szoknak át. 30-40 cm-re nőnek meg. Szelídek, nyugodtak. Olykor látványos sárkányként funkcionálnak. Szakállas sárkánynak is hívják őket.
- Telepes agáma: Az ő tartása bonyolultabb. Nagyon magas hőmérsékleten élnek, sivatagban. 40-45 fokot igénylik.
- Vízi agáma: „A szegény ember leguánja.” Fél méteresre nőnek meg. Ragadozók.

➤ Teknősök:

- Vízi teknősök: A vízi teknősök csak kézben tartásra, bemutatásra lehetnek alkalmasak. A szelíd ékszerteknősök is megharaphatják az embert. Ilyen vízi teknős a vörös fülű ékszerteknős. Nagyméretű akvárium kell neki. Invazív faj, kiszorítja a hazai mocsári teknőst, ezért betiltotta az EU a forgalmazását. A sárgafülű nincs betiltva, kicsit nagyobbra nő. Ma már szaporodnak is a szabadban. Ennek oka, hogy ha már nincs rájuk szükség, egy idő után kirakják az emberek.

- Szárazföldi teknősök: A szárazföldi teknősök kiválóak az állatasszisztált munkára. A jól szocializált szárazföldi teknős nagyon kedvelt a gyerekek körében. Az UV fény, az optimális hőmérséklet és a megfelelő táplálék fontos számukra. Általában gazféléket kell nekik adni fő táplálékként (salátát és uborkát nem szabad). A kalciumban gazdag tyúkhúrt, pityangot, útifüveket, árvacsalánt kedvelik. Csak regisztrációs lappal rendelkező teknőst szabad megvásárolni. Amíg picik a teknősök vinni kell őket fotózni, 10 cm-es korukban kapnak chipet és végleges származási igazolást, egyfajta „személyi igazolványt”. Nyári időszakban a kinti kifutóban tarthatóak.

➤ Siklók és kígyók

A gabonasikló a legkönnyebben tartható kígyó faj, általában szelídek. Méteres méretűre megnőnek. Rengeteg színváltozatuk van. Megeszik a fagyasztott egereket is. Gyerekek kezébe lehet őket adni.

Kisemlősök

Nagyon jól lehet őket használni állatasszisztált munkára. Ámde, ők nem biztos, hogy kedvelik, hogy simogatják őket. Mégis azonban vannak kivételek, és el lehet velük is érni azt a célt, amit az állatok jótékony hatásaival szeretnénk.

- Vadászgörény: kisemlős, de nem rágcsáló. Ragadozó. Elég öntörvényű. Nem nagyon szokták terápiára használni. Egyik pillanatban jó fej, a másik pillanatban átharapja az ember körmét. Meg lehet tanítani őket, hogy ne harapjanak. Olyan tenyészetből, kell, hogy származzon, ahol lakásban szocializált környezetben tarják őket hobbiállatként, kedvencként. Macskaeledelen jól lehet tartani, száraz és konzerv tápot is megeszik. Van bűzmirigyük, de nem nagyon használják. Van egy jellegzetes pézsma szaguk. Amikor nem takarítjuk rendszeresen, naponta, akkor kellemetlen szaguk tud lenni. Kutyák, macskák nagyon félnek tőlük. Ennek ellenére a gyerekeknek sok örömet tudnak okozni.
- Tengerimalac: Mindig visítanak! Zavarhatja az órát az állandó visításuk. Ha egy tengerimalac megszelídül, odamegy a gyerekekhez. Különböző szőrtípusúak vannak. Tartása során figyelni kell arra, hogy C-vitamint kell neki adni. Fűvet esznek, tápot is. Fészekhagyók, szőrösen, rágcsálásra készen születnek meg. Pár hétig azért szopnak. Van egy nagy változata a Cuy - étkezési tengeri malac, akit Dél-Amerikában a nyúl helyett tartanak és esznek.

- Csincsilla: Dél-Amerikában az Andokban él. Az ő szőre a legdúsabb. Ha kéz szelídek, jó fejek. Csak a farkuknál érdemes megfogni. Elsősorban füevők. A meleget nem szeretik. Télen elvannak fűtetlen helyen, nyáron hűteni kell a szobát miattuk. Az utódaik szőrösen, nyitott szemmel jönnek a világra. Elég hosszú a vemhességi ideje, majdnem fél év.
- Szíriai aranyhörcsög: sok színváltozata és szőrhossz változata van. Például már van kopasz is belőlük. Régen a gyerekek kezdő állata az aranyhörcsög volt. Alkonyati életmódot él, napközben, ha felébresztik, haraphatnak. De általában kéz szelídek. Elsősorban magokat, almát zöldségeket fogyasztanak, Ha elegendő nedves takarmányt kapnak, szinte víz se kell nekik.
- Törpehörcsög: A dzsungáriai törpehörcsög haraphat, de mára domesztikálódtak, teljesen szelídek. A nagyobb termetű aranyhörcsög talán jobb a gyerekeknek. Sokkal több állati eredetű fehérjére van szükségük, mint társaiknak. Főtt tojást is megeszik. A kicsik 8 cm körüliek. A roborowszki törpehörcsögök nem érik el a 8 cm-es méretet sem.
- Degu: Nagyobb testű, 20 cm-esre megnő. Nagyon társas hajlamú, ezért kolóniában célszerű tartani. Egyedül nem igazán szeret lenni. Könnyen megszeliődnek. Magas mókus ketrecet célszerű berendezni. A földön keveset tartózkodnak, szeretnek mászni. Farkuknál fogva nem szabad megfogni, mert leszakadhat. Nem nő ki többet. Hajlamosak a cukorbetegségekre. Gyümölcsöt nem nagyon szabad nekik adni. Magokat is ritkábban. Ők is füevők, szénát, csincsilla tápot esznek. Nyitott szemmel szőrösen jönnek utódaik a világra. Ebből adódóan 3 hónap a vemhességi idejük.
- Csuklyás patkányok: Állatasszisztált munkára nagyon alkalmasak. Olyan okosak, mint a kutyák. Mindenféle trükköt lehet neki tanítani. Szlalomozik, papírgalacsint hoz vissza. Két változata van a kopasz és a dumbó patkány.
- Mongol futóegerek: Nagyon jó fejek. A farkuknál fogva nem szabad elkapni őket. Marokba fogva érdemes. Nem szőrösen, hanem csupaszon születnek az utódaik.
- Egerek: Elég kellemetlen szaguk tud lenni, ezt tartásuk során figyelembe kell venni. Az egzotikus egerek közül az egyiptomi tüskés egér jöhet szóba, de nem szelídülni meg, inkább nézegetni lehet.
- Afrikai fehér hasú törpesün: melegigényes, fűtött helyen kell tartani. Orrunknak bántó lehet az ürüléke. Rendszeresen kell takarítani. Ha szelídek lesimítják a tüskéjüket, ha vadak döfködnek is. Elsősorban rovar táplálékon élnek, de szívesen fogyasztják a macskaeledelt is. Három emeletes ketrec alsó részébe ürítenek, így könnyebb lehet a

takarításuk. Éjszaka a ketrec rácsait pengetik, így az osztályterem alkalmasabb lehet számukra, mint egy gyerekszoba. Rá kell őket szoktatni, hogy nappal is ébren legyenek.

- Süntanrek: Erszényes. Semmi köze a sünhöz. Tartása nehézkes. Ritka faj.
- Mókusok, pelék: A hazai mókus védett, tartása tilos. Van néhány külföldi, amit lehet kapni és tartani. Ilyen például az amerikai és a kínai csíkos mókus: Kolóniában élnek, igazán jó fejek. Hazai peléket tilos tartani. Az ecsetfarkú pele viszont tartható.

Számtalan olyan példát lehetne sorolni még az állatok tekintetében, akiket az állatasszisztált interakciókba, az alsó tagozatos gyerekek mindennapjaiba be lehet vonni. Kiválóan alkalmasak erre a feladatra például a törpenyulak, a madarak közül a hullámos papagáj, de akár egy ezerlábú is.

A köznevelési intézmények kiemelt feladata az állatvédelem és a környezeti nevelés. Állatvédelmi szempontból talán a legtöbbet akkor tehetünk, ha az állatokat beépítjük a mindennapi munkánkba és megtanítjuk a gyerekeknek a velük való bánásmódot. Ezáltal jelentős sikereket érhetünk el tehát, az állatvédelem területén is. Harmadik, negyedik osztályban a környezetismeret tananyag jelentős része az állatokról szól. A témák feldolgozása során az osztályban tartott hobbi és társállatok jól illeszthetők az óratervekbe.

Reflexió: Az állatasszisztált tevékenységem teljesen a kutyára, mint segédtanáromra fókuszált. Azért jöttem erre a képzésre, mert más állatokat is szívesen alkalmaztam volna az állatasszisztált intervenciók során. Azt gondolom, széleskörű tájékoztatást és ismeretanyagot szereztem a kurzusokon, ami kinyitotta a szemem más fajok iránt is. Jelenleg az osztályomban mongol futóegereket tartunk. Amikor a gyerekek kimennek szünetre, az első dolgom, hogy megnézem a kis rágcsálókat. Saját magamon is észrevettem, hogy van, amikor percekig csak nézem őket, és ezáltal megnyugszom. Oldottabb állapotba kerülök és a kedvem is jobb lesz. Hétfévente, iskolai szünetekben mindig van jelentkező, aki haza szeretné vinni őket. Alig várják, hogy újdonsült kis kedvencükkel legyenek. A gyerekek nagyon szívesen segítenek a gondozásukban is. A kis egérkéink minden nap kapnak szénát, friss vizet, némi jutalomfalatot és természetesen a nekik való eledelből sincs hiányuk. Szépen megtanulták, hogy kell őket ellátni, hogyan kell őket megfogni vagy megsimogatni. A kis rágcsálók által az osztályon belüli kommunikáció is megváltozott. Figyelnek, hogy mikor kell egy kicsit halkabban beszélniük, mert az egérkéek alszanak, vagy éppen egymást figyelmeztetik, mert valami vicceset csináltak a ketrecükben. Egeres játékokat játszanak, fogalmazást írnak róluk. Az asperger szindrómás tanulóm az egerek hatására kezdett el kommunikálni a társaival. Nagy élvezettel, érdeklődéssel figyeli őket, bátran kérdez felőlük és szüntelen kapcsolatot akar velük teremteni. Holott az ő

betegsége pont a szociális válaszkészség hiányában, a zárkózottságban és a mások iránti teljes érdektelenségben rejlik. Az egerek ezt számára oldották. Ha nem is lesz ettől ugyanolyan, mint társai, de az állatok által legalább segítséget kap a számára nehéz interakciók kiépítésében.

2.1.5. ADHD-s és tic zavarral küzdő tanulók állatasszisztált pedagógiai megsegítésének jelentősége

A mai világban egyre nagyobb számban vannak jelen különböző problémákkal küzdő gyermekek. Emlékszem, amikor két évtizeddel ezelőtt elkezdtem tanítani, csak nagyon kirívó esetben talákoztam tanulási nehézségekkel küzdő vagy magatartászavarral élő gyermekkel. Autista (ASD), Asperger-szindrómával diagnosztizált tanulók szinte egyáltalán nem voltak jelen az oktatási intézményekben. Ennek nem csak az integráció, a diagnosztikai háló hiánya volt az oka, hanem valóban kevesebb számban volt segítségre szoruló gyermek. Ma általánossá vált, hogy szinte minden osztályban van különleges bánásmódot igénylő tanuló, sajátos nevelési igényű (SNI): autista, nem is egy, aspergeres, beszéd fogyatékos, vagy valamilyen egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő tanuló, és szép számmal vannak beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel (BTMN) küzdő gyermekek is.

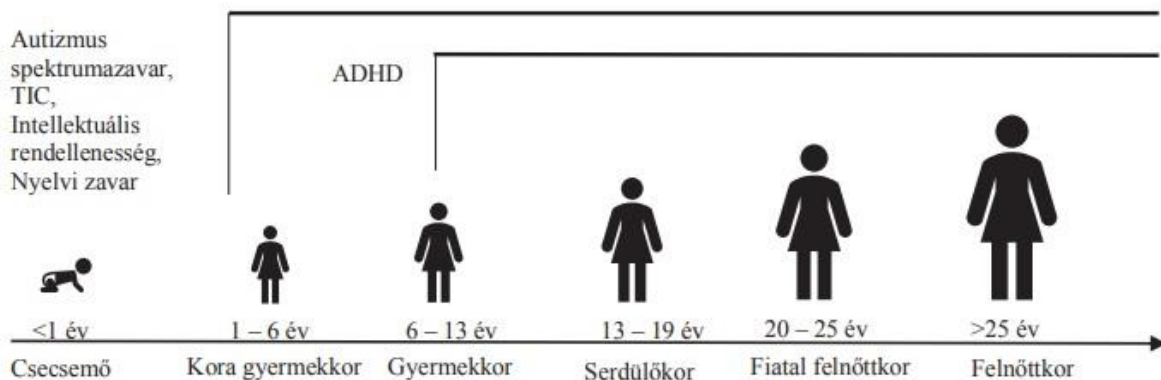
Az SNI, BTMN-es tanulók száma tehát ugrásszerűen nő, de ezzel a pedagógusok továbbképzése, megsegítése nem mondható egyenesen arányosnak. A tapasztalatok szerint ezek a tanulók egyre jobban kerülnek hátrányos helyzetbe a nem megfelelő ellátás miatt. A szakértői bizottság szakértői véleményéig évek telhetnek el úgy, hogy közben a segítségre szoruló gyermek nem kap segítséget, megfelelő ellátást. A pedagógusok zöme nap, mint nap szembesül a helyzettel, hogy ezeket a problémákat megoldja, kellő segítséget nyújtson, és közben talpon maradjon, mert nem titok rettentően nehéz kezelni ezt a kialakult helyzetet. Én is szembesültem ezzel akkor, amikor egy olyan osztály osztályfőnöke lettem, ahol két autista, egy aspergeres, egy beszéd fogyatékos, kettő hiperaktivitással járó figyelemzavaros (ADHD), három diszlexiás, diszgráfias, három tanulási és magatartási nehézséggel küzdő gyermek volt egyszerre az osztályomban, egy normál német nemzetiségi általános iskolában. Éppen ezért tartom fontosnak a folyamatos önfejlődést, a tanári kompetenciák állandó fejlesztését, a továbbképzéseket.

A tanári hivatás nem működik másképpen, csak állandó tanulással, önképzéssel. Ezért is választottam leghűbb társamnak a kutyákat és hívtam őket segítségül a tanítási óráimra. Hatalmas segítséget nyújtanak az állatasszisztált óráim ezeknek a gyerekeknek, látom az eredményét és hiszek abban, hogy ezáltal jobba, könnyebbé tehetem az életüket a jelenlegi

oktatási rendszerben. A sok stressz, ami őket éri még jobban felerősíti azokat a problémákat, amikkel küzdenek. Ebben nyújt talán a legnagyobb segítséget az állatterápia.

Az ADHD és tic zavar

Tényként kell kezelni azt a tudományos tapasztalatot, hogy a rendellenes neurális fejlődés már az embriogenezissel kezdődik annak ellenére, hogy az atipikus vonások többsége kora gyermekkortól körvonalazódik. A közelmúlt tudományos eredményei szerint a központi idegrendszer fejlődése, mint a neurogenesis, a glia/neurális poliferáció, az idegsejt-migráció, a szinapszisok kialakulása, a mielinizáció, és a differenciáció (Ding, 2015) magas érzékenységet mutat a génmutációkra más szervrendszerekhez képest (Hu, Chahrour és Walsh, 2014). Ennek okán a tünetek elsősorban komplex kognitív és viselkedéses deficitek formájában jelentkeznek, és az egész felnőttkoron átívelnek (1. sz. ábra). (Györkö, 2020)

1. ábra: Idegrendszer fejlődési zavarok tipikus megjelenési ideje Homberg és munkatársai (2015) alapján.

(Forrás: Györkö, 2020)

A hiperaktivással járó figyelemzavar

Amikor valamilyen kezelendő problémával szembesülök, mindig keresem az okokat. A valódi háttérben meghúzódó lelki okokat és a tudományos alapokon nyugvó magyarázatokat.

Az ADHD kialakulásához többféle fejlődési út vezethet. Kialakulásában szerepe van genetikai faktoroknak és epigenetikai mechanizmusoknak is. A genetikai és a környezeti tényezők befolyása jelentős.

A figyelemhiányos/hiperaktivitás zavar fejlődépszichopatológiai szempontú vizsgálata ténszerűen igazolja a genetikai és a környezeti tényezők befolyásoló hatását. A genetikai vizsgálatok alapján az ADHD heritabilitása nagyon magas, 70-80% között van. A családi halmozódás is magas: az ADHD-s gyermekek 25-50%-ának legalább az egyik szülője ADHD-s tüneteket mutat, és az ADHD-s szülők több, mint felének van legalább egy ADHD-s gyermeke. Számos környezeti tényező vélhetően epigenetikai mechanizmusokon fejt ki

hatását. Az epigenetikai változásoknak a fejlődés szenzitív periódusaiban – például a perinatális időszakban – jelentős hatása lehet, mint a későbbi életkorokban. (Miklósi és mtsai., 2020)

Az ADHD tüneteinek megjelenési formája minden életszakaszban más, a magtünetek széles skálán mozognak, és más formában nyilvánulnak meg életkoronként. Leginkább az iskoláskorú gyermekek mutatják igazán a tipikus tüneteket. Az ADHD a leggyakoribb neuropszichiátriai kórkép gyermekkorban. Jellemző tünet maga a figyelemzavar, ami mellé meggondolatlanság, hirtelenség társul és ennek következménye pedig a túlmozgás. Már óvodás korban észlelhető, hogy nem tudnak megülni, folyamatosan mozgásban vannak, szaladgálnak ezek a gyermekek. Általában hangosak, beszédesek. Problémát jelent számukra a koncentráció és annak megtartása. Az iskolában jelentős lemaradásban vannak társaikhoz képest, életminőségük alacsonyabb, mint egészséges társaiknak. Folyamatosan segítségre szorulnak, ezért is fontos a korai felismerés. Az életkor előrehaladtával azonban csökkenek a tünetek, de addig rendkívül nagy károkat tud okozni a gyermekek életében ez a betegség. Viselkedésterápiával, vagy gyógyszerrel jól kezelhető. Számos esetben találkoztam ADHD-s gyermekkel. Ezek a tanulók terápia, segítség nélkül nem tudnak minőségi életet élni. Folyamatosan kudarc éri őket a viselkedésük miatt, mert képtelenek betartani az iskolai szabályokat.

Az ADHD korszerű terápiája több módszer együttes alkalmazását igényli. A tudományosan megalapozott kezelési módok közé sorolhatjuk a gyógyszeres kezelést, valamint bizonyos pszichoterápiás módszereket, mint például a kognitív viselkedésterápia (CBT) vagy egyéb, mediátor (szülő, tanár) által irányított tréningek. (Antalné - Di Blasio, 2020)

A tic zavar

A tic-zavarok elnevezés heterogén tünetegyüttest takar, amelynek központi tünete maga a tic, azaz önkéntelen izommozgás, illetve hangadás. A ticek előfordulása viszonylag gyakori. Az iskoláskorú gyermekek kb. 20 százalékánál jelentkeznek a tünetek életük valamely szakaszában. A gyakorisági mutatókkal kapcsolatosan továbbá elmondható, hogy gyerekeknél, valamint a sajátos nevelési igényű (SNI) populációnál gyakrabban jelentkeznek. A tic zavarban szenvedő gyerekeknél megközelítően 25%-os arányban az agresszió tünetei is jelentkeznek, nagyrészt dühkitörések formájában, de fizikai, illetve verbális agresszió vagy rongálás, illetve provokatív magatartás szintén előfordulhat. A tic-zavarok mellett gyakran van jelen az ADHD. A tic zavarban szenvedők tehát számos viselkedési problémát mutatnak, az impulzivitáson keresztül a hiperaktivitásig, társuló kényszeres zavarokkal. Másodlagosan jelentkezhetnek még az önértékeléssel együtt járó problémák, a szorongás és a depresszív tünetek. (Korom, 2019)

Györkő (2020) megállapítása szerint a jövő pedagógiájának és klinikai pszichológiájának nagy kihívása ezeknek a fiataloknak az ellátása és beillesztése lesz, amely a diagnosztikai és a terápiás kategóriák naprakész értelmezése mellett párhuzamosan a pedagógusok és a szülők töretlen támogatásával lesz lehetséges.

Állattal történő megsegítés

Az ADHD-s és a tic zavarral küzdő gyerekeknek szükségük van az adott terápián kívül a pedagógusok támogatására is. Különböző viselkedésterápiás technikákat alkalmazhatunk az ADHD kezelésében. Ilyen például az állatasszisztált pedagógia, vagy terápia. Célja, hogy a nehezen kezelhető, magatartásproblémákkal küzdő, szorongó gyermek teljesítménye javuljon, csökkenjen benne a stressz, motivált és együttműködő legyen. Ehhez azokat az ADHD-ből fakadó tipikus tüneteket kell felismernünk és megértenünk, amikkel naponta küzdenek ezek a gyerekek.

Az állatoknak a stressz leküzdésében van nagy szerepe. Nem mindegy azonban, hogy az adott stressz jó, építő jelleggel van a tanulók életében vagy éppen ellenkezőleg rossz, ami más néven distressz, ekkor egy hosszan fennálló folyamatról beszélünk, ami negatív az idegrendszer számára. Az ADHD és tic zavar mellé általában szorongásos zavarok is társulnak, amik hosszú időn keresztül fennállnak.

A tartós stressz kortizolhiányhoz, vagy akár az egész hormonrendszer felborulásához vezethet. (Lakatos, 2016)

Kutatások bizonyítják, hogy az állattal való gyógyítás hatásos. Az állattal történő pedagógiai folyamatok nagy szerepet játszanak ennek oldásában. Egy kutya jelenléte már önmagában nyugtató hatással bír a gyerekek életében. Szinte nincs olyan gyermek, akinek ne csalna mosolyt az arcára valamilyen állat látványa. Az állatterápia legfőbb célja a stressz csökkentése, hogy a gyerekek meg tudjanak szabadulni a negatív gondolataiktól, a félelmeiktől. Át tudják élni az állat által azt a flow élményt, ami sok szempontból pozitív hatással van szervezetükre. A stressz csökkentésével tehát jelentős sikereket érhetünk el a gyógyulás terén.

Számos tanulmány bizonyította, hogy problémás gyerekekkel nagyon jól lehet dolgozni az állatok bevonásával. Osztályterembe bevitt állatok serkentik a tanulási folyamatokat, jó hatással vannak az osztályban uralkodó hangulatra (Kaye, 1984). A légkör nyugodtabb, az egyébként viselkedési problémákkal küzdő gyerekek magatartása is mérséklődik az állatokkal való bánás hatására. Az állatok érintése, a simogatás önmagában nyugtató hatású, oldja a stressz által

keltett feszültséget. Az állatok kiszámítható és feltétel nélküli szeretete pozitív érzéseket aktivál a gyerekekben, csökkenti a csoportban előforduló agressziót. (Babos, 2013)

Reflexió: Az Indikációk és kontraindikációk tantárgy kereteiben belül ismerkedtem azokkal a fontos szempontokkal, amiket figyelembe kell vennünk egy adott gyermek vagy gyermekcsoport állatasszisztált foglalkozásba történő részvételénél. A kiemelt figyelmet igénylő tanulók megsegítése, pedagógiai munkám során, fejlesztendő terület. Azoknál a tanulóimnál találtam a legfontosabbnak az állatok bevonását, akik valamilyen pszichés fejlődési zavarral küzdenek. Ilyen az ADHD és a mellette tipikusan jellemző tic zavar. Ebben a dolgozatban ezt kívántam részletezni és rávilágítani ennek fontosságára.

2.2. A szakmai fejlődés tényeinek összegzése

Az állatasszisztált fejlesztőtevékenység területén a fejlődésem folyamatos. Azokkal a tantárgyakkal, amiken az eddigiekben részt vettem, a hiányosságaimat tudtam pótolni. Kiemelten az Állatvédelem, az Állattenyésztési és gondozási ismeretek, a Zoopedagógia, az Etológia, társállat a családban, a Kutya szociális és kognitív képességei kurzusokon való tananyag feldolgozása segítette a legjobban a szakmai hozzáértésemet. Ezzel egyben széleskörű ismeretekre tettem szert. Magabiztosabb lettem az előbbieken felsorolt témákat illetően és a kommunikációs készségem is jelentősen javult.

2.3. Összegző reflexió a szakmai fejlődésről

Az állatasszisztált fejlesztőtevékenység területén szerzett pedagógus szakvizsga képzésen tanultak számomra nagyban hozzájárultak ahhoz, hogy egy szakmailag felkészült pedagógusként lépjek az állatasszisztált interakciók területére. Az állatasszisztált tevékenység iskolai színterén való alkalmazásának tudományosan és szakmailag alátámasztott ismeretekkel való kiegészítésével bővültek az eddigiekben alkalmazott ismereteim. A célom, amiért jelentkeztem erre a képzésre megvalósult.

3. További tanulási és fejlődési célok megfogalmazása

3.1. A képzésen tanultak beépítésének lehetőségei a saját munkába

Az ismereteim azokkal a hobbi és társállatokkal is gyarapodtak, akiket a továbbiakban a tanítási óráimon már bátran merek alkalmazni. Ennek köszönhetően az előző félévben kialakítottam az osztálytermemben egy állandó kisállatos sarkot. Mivel több fórumon hangot adtam annak, hogy ez egy állatos osztály lesz, felajánlásból és szülők segítségével ezt meg is tudtuk valósítani. Több kisállat ketrecet, akváriumot is kaptunk már csak az állatokat kell beszerezniük a jelenlegi futóegereink mellé. Az állatok abban is segítenek a gyerekeknek, hogy nyugalmat biztosítsanak számukra, ezzel elvonják a figyelmüket a stressztől, szorongástól, belső fájdalomtól. Minden kisgyermeknek receptre írnám én is őket. Nagyon fontos szerepet játszanak az életükben, látom, minden nap megtapasztalom ezt a csodát, amiket az állatok által kapnak.

3.2. Az elméleti ismeretek és a gyakorlati tapasztalatok összevetése, reflektálás

Az elméleti ismereteket tökéletesen be tudom illeszteni a gyakorlati munkámba is. Sokat mesélek a gyerekeknek olyan történeteket az állatokról, amiket itt hallottam oktatóktól. Szeretik hallgatni, kérik is általában, hogy meséljek. Jól tudom hasznosítani így az állatvédelem témakörét és akár az állatkertek történeteit is. Az elméletben megszerzett tudásomat az állatasszisztált intervenciók alkalmazásakor hasznosítom, törekszem annak minél több formáját alkalmazni. Az állatasszisztált nevelés-oktatás és szabadidő pedagógia tantárgy keretein belül olyan ismereteket szereztem, amik motiváltak arra, hogy minél több olyan foglalkozást szerezzek, amik a szabadidő hasznos eltöltését az állatokkal teszik lehetővé. A tanulóimat nem csak az iskolán belül, hanem az iskolán kívül is igyekszem állatokkal interakcióba vonni.

3.3. További szakmai tervek

Céлом, egy olyan képzés programjának elkészítése, mely ösztönzi a tanárokat az állatasszisztált oktatásra. Már nem csak gyerekeket, hanem felnőtteket is szeretnék tanítani, bemutatni nekik azokat a didaktikai elemeket, óraterveket, amik segítik őket a terápiás fejlesztőmunkában. Az évek alatt több ezer képet készítettünk terápiás kutya felvezető kollégámmal az óráinkon, minden feladatot dokumentáltunk képekkel, ezeknek az óraterveknek a befejezése is lényeges eleme lesz ennek.

A jövőben kiemelt figyelmet kívánok fordítani a tanórán kívüli állatterápiás tevékenységeimre. Nyári kutyás táborok gyakorlati megvalósítására, tematikájának

kidolgozására. Terveim között szerepel kutyás matek tábor, olyan iskola előkészítő tábor, mely kimondottan az alsó tagozatos gyerekek felkészítésére orientálódna, terápiás kutyákkal.

Szándékom továbbá állatterápiás magánórák tartása, ahol a felzárkóztatásra szoruló gyerekeket terápiás kutya segítségével kívánom tanítani.

Jelenleg folyik egy olyan gazdijogi program kidolgozása, ami iskolai kereteken belül valósulna meg, mint szabadidős tevékenység, délutáni szakkör formájában. A gyerekek elméleti és gyakorlati tudást szerezhetnek a társ és hobbiállatok tartásáról, neveléséről. Ezzel jogosítványt kapnának egy állat gondozását illetően. A foglalkozások elméleti része az iskolában, a gyakorlati rész pedig a szabadban lesz megtartva. Ezzel a programmal az állatvédelem területén jelentős előrelépést szeretnénk tenni, valamint a felelős állattartásra kívánjuk ösztönözni a gyermekeket.

Mindehhez egy dolog hiányzik, hogy nekem is legyen terápiás kutyám. Hiába vannak kutyáim, azt világosan láttam, hogy nem minden fajta alkalmas arra, hogy terápiás kutya legyen belőle. Az idők során volt alkalmam megismerni valamennyi fajta megannyi tulajdonságát. Ezért tudatos választást követően, lettem tulajdonosa egy óriás uszkár kölyöknek, aki jelenleg terápiás tanuló. Bízom benne, mihamarabb el tudjuk vele kezdeni a közös munkát.

4. Felhasznált irodalom

1. **Antalné Farkas Ildikó, Di Blasio Barbara** (2020): A gyermekkori figyelemzavar és hiperaktivitás (ADHD) gyógyszeres kezelésének megítélése pedagógusok körében. *Iskolakultúra* 30. évf. 1-2. sz. (2020. január-február) Letöltés dátuma: 2023.11.23. https://epa.oszk.hu/00000/00011/00230/pdf/EPA00011_iskolakultura_2020_01-02_089-115.pdf
2. **Babos Edit** (2013): Állatassisztált terápia. Módszertani előtanulmány óvodáskorú gyerekek kutyával történő fejlesztésére. Letöltés dátuma: 2023.11.23. forrás: http://ap.elte.hu/wpcontent/uploads/2015/07/APA_2013_3_BABOS.pdf
3. **Csányi Vilmos** (2012): A kutyák szőrös gyerekek. Libri Kiadó, Szekszárd, 2016.
4. **Csíkszentmihályi Mihály**: A Flow a boldogság titka (TED videó) Online: <https://www.youtube.com/watch?v=fvg8QabEELA>
5. **Ding, B.** (2015). Gene expression in maturing neurons: regulatory mechanisms and related neurodevelopmental disorders. *Acta Physiologica Sinica*, 67, 113–133.
6. **Doktor Mancsok Alapítvány** weboldal: <https://www.doktormancsok.hu/>
7. **Dr. Lakatos Péter** (2016): Kortizolhiányhoz, vagy akár az egész hormonrendszer felborulásához vezethet a tartós stressz. Letöltés dátuma: 2023.11.23. forrás: <https://semmelweis.hu/hirek/2016/06/28/kortizolhianyhoz-vagy-akar-az-egesz-hormonrendszer-felborulasahoz-vezethet-a-tartos-stressz/>
8. **Dr. Marty Becker és Danielle Morton** (2002): Az állatok gyógyító ereje. Kinizsi Nyomda Kft., Debrecen.
9. **Dr. Molnár Marcell István**, egyetemi docens tananyagai. Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem. Állattenyésztéstudományi Intézet
10. **Gajdics Sándor** (2004): A kritérium-orientált pedagógiáról. *Iskolakultúra*. Letöltés ideje: 2023.11.11. Online: http://real.mtak.hu/60431/1/EPA00011_iskolakultura_2004_05_095-100.pdf
11. **Györkö Enikő** (2020): Az atipikus fejlődés alapvető kérdései (2. rész) Az atipikus fejlődést befolyásoló idegrendszeri fejlődési zavarok klinikai összefüggései. *Iskolakultúra* 30. évf. 11. sz. (2020. november). PTE KPVK Illyés Gyula Pedagógusképző Intézet, Szekszárd. Letöltés dátuma: 2023.11.23. https://epa.oszk.hu/00000/00011/00238/pdf/EPA00011_iskolakultura_2020_11_095-107.pdf

12. **Hu, W. F., Chahrour, M. H. & Walsh, C. A.** (2014): The diverse genetic landscape of neurodevelopmental disorders. *Annual Review of Genomics and Human Genetics*, 15, 195–213. DOI: 10.1146/annurevgenom-090413-025600
13. **Iváncsik Réka**, tanársegéd előadásai. Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem. Neveléstudományi Intézet.
14. **KAYE, D. M. (1984)**: Animal Affection and Student Behavior. In ANDERSON, R. K., HART, B. L., HART, L. A. (ed.) (1984): *The Pet Connection – Its Influence on Our Health and Quality of Life*. Minnesota. 101–105.
15. **Robinson, Ken, and Lou Aronica.** *Kreatív iskolák: Az oktatás alulról szerveződő forradalmi átalakítása*. HVG Kiadó Zrt, 2019.
16. **Korom Ágnes** (2019): Tic zavar: tüneti kezelés vagy pszichodinamikai folyamatok feltárása és oldása. *Különleges Bánásmód*, 5. (3). 65–89. DOI 10.18458/KB.2019.3.65
Letöltés dátuma: 2023. 11. 23. forrás: http://real.mtak.hu/104210/1/kb_2019_3_korom.pdf
17. **Köböl Erika – Topál József** (2012): Játék vagy munka? A kutyás terápia lehetőségei a tanulásban akadályozott gyermekek fejlesztésében. *Gyógypedagógiai Szemle* - 40. évf. 2. sz. (2012. április-június). Letöltés ideje: 2023.11.11. https://epa.oszk.hu/03000/03047/00056/pdf/EPA03047_gyosze_2012_2_159-169.pdf
18. **Miklósi M. – Máté O. – Balázs T.** (2020): A figyelemhiányos/hiperaktivitás zavar (ADHD) fejlődépszichopatológiai szemlélete. *NEUROPSYCHOPHARMACOLOGIA HUNGARICA 2020. XXII. ÉVF. 3. SZÁM*. Letöltés dátuma: 2023.11.23. forrás: <https://repo.lib.semmelweis.hu/handle/123456789/8472>
19. **Staub Tünde** (2017): Az állatok részvétele az oktatásban – Erasmus+ „ZORO” projekt. *GYERMEKNEVELÉS* on-line tudományos folyóirat. Letöltés ideje: 2024. 03. 01. Online: <https://ojs.elte.hu/gyermekneveles/article/view/644/540>
20. **Tókos Katalin** (2005): Az önismeret-jelenismeret tanítója, fejlesztője: az „új arcú”, reflektív pedagógus. *Koncz* 1999, 108. Letöltés ideje: 2023.11.11. Online: <http://epa.oszk.hu/00000/00035/00098/2005-12-ta-Tokos-Onismeret.html>
21. **Tókos Katalin** (2007): Beszélgetések tanár szakos hallgatókkal önismeretről, önismeretfejlesztésről. Letöltés ideje: 2023.11.11. Online: <http://epa.oszk.hu/00000/00035/00115/2007-07-ta-Tokos-Beszelgetesek.html>
22. **27/2009. (XII. 3.) SZMM rendelet** a segítő kutya kiképzésének, vizsgáztatásának és alkalmazhatóságának szabályairól. Letöltés ideje: 2024. 03. 24. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a0900027.smm>

5. Mellékletek

1. számú melléklet

Interjú János Anikó terápiás kutya felvezetővel

1. Hol ismerkedtél meg az állatasszisztált tevékenységgel?

Egy kutyás ismerősöm által hallottam róla, utána az internetről tájékoztam, hogyan kell vizsgázni, mire, hol használják a terápiát. Nagyon kevés ismeretem volt róla, de szerettem volna egy nemes dolgot végezni a kutyáimmal.

2. Mely területeken szeretsz a legjobban dolgozni?

A sérült gyerekeknél és az időseknél szeretek a legjobban dolgozni. Itt érezhető a legjobban, mennyire nagy szükség van a terápiás kutyákra. A halmozottan sérült gyerekeknek ez nem természetes, rendkívül hálásak a kutyának, és nagy szeretettel veszik körül. Az idősek pedig öreg korukra, nagyon ragaszkodnak az állatokhoz, az állatok szeretete kevés kivétellel idős korban fellángol. A kutyával tudnak beszélgetni, meghallgatja őket, tudnak vele sétálni, mert megvárja őket.

3. Mely szintérre szeretnél eljutni még?

Szeretnék egyszer kórházba, gyerekosztályra, onkológiai osztályra bejutni, amire eddig nem volt lehetőségem. Örömet okozni a beteg, elesett gyerekeknek-felnőtteknek.

4. Melyik a kedvenc korosztályod?

A bölcsis gyerekek és az öregek. A bölcsis gyerekek, még annyira gyermetegek, ha a szülő nem „oltotta bele” a félelmét az állattal szemben, nagyon ösztönösen tudnak viselkedni a kutyákkal. Az idősek pedig nagyon gyengédek a kutyákhoz.

5. Hol értél el nagy sikereket?

Az óvodás korosztálynál. A legtöbb hely ahová hívnak, az óvodások. Mára a környék majdnem összes ovijában – szinte kevés kivétellel – jártam rendszeresen, vagy 1-2 alkalommal.

6. Milyen tanfolyamokon, továbbképzéseken tudsz részt venni?

Foglalkozásvezetői képzéseken vettem részt, mivel kutyás felvezetőként, diploma nélkül csak hétvégi, pár napos továbbképzési lehetőség van.

7. A kutyáid kiképzésében ki segít, ki képzik ki?

Igazából a kutyákat magam képezem, egy-egy újabb játék, feladat kedvéért tanítok nekik új dolgokat. A kutyákat a vizsgára is saját magam képeztem, az alapítvány rehabilitációs kiképzője segítségével. Emellett minden évben nyáron részt veszek egy kutyás táborban, ahol neves kiképzők segítik a kutyásokat, tőlük sokat tanultam az elmúlt években.

8. Milyen terápiához szükséges eszközöket használasz?

Széles skálán mozognak az eszközök. A mozgások fejlesztésére vannak eszközeim, kúszó, lépegetők, ortho eszközök, valamint a kognitív fejlesztéshez eszközök.

9. Honnan szerzed be ezeket?

Vannak eszközök, főként kártyák, amiket magam készítek el. Vannak gyerek oldalak, vagy akár olyan oldalak is, amik már kifejezetten a kutyás terápiára gyártanak eszközöket. Ezek főként egyedileg kézzel készült dolgok. Sport oldalakról rendelek a mozgásfejlesztéshez. Sokszor az adott helyen is, ahová megyek, rengeteg eszköz áll rendelkezésünkre, főként a mozgásos feladatokhoz.

10. Mi motivál az állatasszisztált munkára?

A gyerekek, felnőttek mosolya, kedvessége. Amikor a kutya maga is élvezzi az órát és látszik a motiváltsága, de nem a jutalomfalattól. Szeretnék minél több feladatot megismerni, kitalálni, megismertetni a terápia során az adott célcsoportnál.

2. számú melléklet

Interjú a Doktor Mancsok Terápiás Alapítvány elnökével

1. Hogyan, milyen indíttatásból jött létre az Alapítvány?

Az alapítványt 2012-ben hoztuk létre, mikor az első terápiás kutyám, Nelly vizsgázott. Akkoriban nem volt a környékünkön olyan egyesület, alapítvány, ahová szívesen csatlakoztam volna, és a barátnőm - akitől az első kutyámat vásároltam - sem érezte már jól magát annál az egyesületnél, ahol dolgozott - így jött az ötlet, hogy csináljunk közösen egy alapítványt.

2. Hány fővel kezdtetek el dolgozni?

5 felvezetővel és 6 terápiás kutyával indultunk 2012-ben.

3. Jelen pillanatban hány aktív felvezetőtök van?

Jelen pillanatban 7 aktív felvezetőnk van, akik összesen 13 kutyával dolgoznak, és két felvezető készül a kutyájával vizsgára, szóval reményeink szerint hamarosan 9 felvezetőnk és 15 vizsgázott terápiás kutyánk lesz. Az elmúlt időszakban sajnos sok kutyánkat elvesztettük, megöregedtek, mostanában kezdett el dolgozni az "új generáció".

4. kép A Doktor Mancsok csapata fotó: Tervey Viktória

4. Milyen területeken vesztek részt az állatasszisztált munkában?

Jellemzően bölcsődékben, óvodákban, iskolákban, idős otthonokban, fogyatékkal élőket ellátó intézményekben, kórházakban és hospice területen dolgozunk.

5. Van-e olyan szintér, ahova még nem jutottatok el, de a terveitek között szerepel?

Igaz, hogy már sikerült eljutnunk a kórházakba is, de szeretnénk ott bővíteni a munkáink körét. Talán ide volt a legnehezebb eljutni, de azt tapasztaljuk, hogy ha az egyik kórházi osztályon elkezdünk dolgozni, utána folyamatosan a többi osztályokról is érkezik a megkeresés, hogy ők is szeretnék kutyás terápiát. Nemcsak a betegek, hanem az ott dolgozókra is nagyon jó hatással van a kutyák látogatása. Oldja a feszültségüket, a stresszt.

6. Miben tudjátok segíteni az Alapítvány tagjait?

Biztos szervezeti háttérrel, kiképzési segítséget, közös vizsgára való felkészülést, és a támogatásoknak köszönhetően a lehetőségeinkhez mérten anyagi segítséget tudunk nyújtani, mellyel a terápiás munkához, a kutyák tartásához és állatorvosi költségeihez tudunk hozzájárulni.

7. Milyen sikereket értek el a munkátok során? Milyen visszajelzéseket kaptok a terápiás felvezetőitektől?

Ahol elkezdünk dolgozni, ott eddig mindig pozitív volt a fogadtatás, örömmel várták vissza mindig a párosainkat. A gyerekeknél sokszor tapasztaljuk, hogy nagyon könnyen oldható pl. egy korábbi trauma okozta kutyától való félelem, és sokkal motiváltabban, lelkesebben végzik az óvodai, iskolai feladatokat, ha a kutya is jelen van. Az idős otthonok lakói hétről hétre nagy örömmel várják a kutyák látogatását, készülnek rá, pl. apró ajándékokat készítenek a kutyának. A hospice területen nagyon hatékonyan oldja a bent fekvők és a látogatóik feszültségét is egy terápiás kutya jelenléte, segíti a sokszor nehézségekkel terhelt kommunikációt a beteg és hozzátartozója között, vidám pillanatokot tud becsempészni az életükbe.

8. Milyen támogatásokban részesültök?

Az adó 1%-os felajánlásából szoktunk részesülni, illetve időnként vannak cégek, akik támogatják a munkákat egy-egy kampánnyal és vannak magánszemélyek is, akik lehetőségeikhez mérten néha hozzájárulnak az alapítvány működéséhez.

9. Tervezitek-e az Alapítvány bővítését?

Szeretnénk megtartani az alapítvány családi jellegét, ezért nagy bővítésben nem gondolkodunk.

10. Hogyan látjátok a jövőt, milyen terveitek vannak?

Szeretnénk a jelenlegi munkahelyeinken továbbra is magas színvonalon ellátni a munkánkat, és nagy vágyunk, hogy a kórházi munkánkat minél több intézményre kiterjeszthessük.

5. kép Tervey Viktória kutyái fotó: Tervey Viktória

Nyilatkozatok

A portfólió tartalmi kivonata

AZ ÁLLATASSZISZTÁLT TEVÉKENYSÉG BEMUTATÁSA AZ ÁLTALÁNOS ISKOLA ALSÓ TAGOZATÁN

A dolgozatot készítő hallgató neve: Tormási Judit

Állatasszisztált pedagógiai fejlesztőtevékenység területén pedagógus szakvizsgára felkészítő szakirányú továbbképzési szak

Levelező tagozat

Neveléstudományi Intézet

Belső témavezető: Dr. Molnár Marcell István, egyetemi docens. MATE Állattenyésztési Tudományok Intézete

Dolgozatomban igyekeztem átfogó képet bemutatni az állatasszisztált tevékenység hasznosságáról, iskolai szintűen való alkalmazásáról. Fontos volt számomra annak a tisztázása, miért vonzódnak ilyen mértékben az állatokhoz, és hogyan válhatnak segítségünkre a nevelés során is. A kötet részleteit az állat-ember kapcsolatra alapozva fejtettem ki. Nagy hangsúlyt fektettem a dokumentumok összeállítására kapcsán az állatasszisztált oktatásra, valamint, az intervenciók gyakorlati munkámba való beillesztésére. Kiemelt figyelmet fordítva a segítségre szoruló gyermekek állatasszisztált megsegítésére. Az állatasszisztált fejlesztő team bemutatását a saját példámból merítettem, interjúkkal kiegészítve. Az általános iskola alsó tagozatán való állatasszisztált tevékenységekben alkalmazott állatok bemutatása mellett dolgozatomban az állatok gyógyító hatásaira is kitértem.

NYILATKOZAT

a portfólió nyilvános hozzáféréseiről és eredetiségéről

A hallgató neve:	Tormási Judit
A Hallgató Neptun kódja:	SF760W
A dolgozat címe:	AZ ÁLLATASSZISZTÁLT TEVÉKENYSÉG BEMUTATÁSA AZ ÁLTALÁNOS ISKOLA ALSÓ TAGOZATÁN
A megjelenés éve:	2024
A konzulens intézetének neve:	MATE Állattenyésztési Tudományok Intézet
A konzulens tanszékének a neve:	MATE Állatnemesítési Tanszék

Kijelentem, hogy az általam benyújtott portfólió egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlant állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkor szellemi tulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védést követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelte után nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem könyvtári repozitori rendszerében.

Kelt: 2024. év aprilis hó 11. nap

Hallgató aláírása

NYILATKOZAT

Tormási Judit (név) (hallgató Neptun azonosítója: SF760 W) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a portfóliót áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A portfóliót a záróvizsgán történő védeésre javaslom / nem javaslom.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem

Kelt: 2024. év aprilis hó 13. nap

belső konzulens